

■ 13 Mayıs
2016 Cuma
■ Sayı: 32
■ 3 TL

HAFTALIK
SİYASİ DERGİ

BOYUN EGME

Panama belgeleri ve ABD seçimleri

Soros destekli ICIJ kontrolünde sızdırılan Panama belgelerinin başlangıçta Rusya ve Çin başta olmak üzere belirli ülkeleri hedef alması planlanıyordu. Son sızdırmanın ise ABD ve İsrail iç politikasıyla ilgili olduğu görülüyor.

DİKTATÖRÜ DÜŞÜRMEK İÇİN DÜZENİ SALLAYIN

AB İLİŞKİLERİNDE ÇIKMAZ SOKAK | SİMSARLIĞIN ADI 'GÜVENCELİ ESNEKLİK' | DEVRİMCİ
SİYASET, GÜÇLÜ ÖRGÜT | HOCACILAR, REİŞÇİLER VE SURİYE | LAİKLEŞME NASIL GERÇEKLEŞTİ?

"Son iki seçimde Sayın Davutoğlu başarı elde etti. Meşru bir hükümet, yasalara göre Başbakan oldu. TBMM'den güven oyu aldı. Bir sabah Saray'a çağırdılar, 'görevi bırakacaksınız' dediler. 23,5 milyon oy alan başbakana görevi bırakacaksınız dediler. Hani milli irade? 23,5 milyon oyu çöpe atmaya kimin hakkı var?"
Kemal Kılıçdaroğlu, Ana "muhalefet" partisi genel başkanı

11 MAYIS 2016

KOMÜNİSTLERİN YANITIDIR:

KILIÇDAROĞLU BİRAZ SUSMALIDIR

Davutoğlu, zorbalıkla, şantajla yürütülmüş bir seçimde, kukla olacağı beklentisiyle saray tarafından koltuğa oturtulmuştur. Söz konusu seçimin meşruiyeti yoktur. 1 Kasım 2015'te milyonlarca insanın şantaj ve zorbalıkla, çıkışsızlıkla terbiye edilerek oy vermeye zorlandıkları, sayısı bilinmeyen oy pusulasının da kirli ellerce bu "milli iradeye" eklendiği açıktır.

Davutoğlu bir kukla olması niyetiyle ve meşruluğu olmayan bir seçim süreci sonunda Başbakan olmuştur.

Sonrasında başka halk düşmanı güçler tarafından şımartılıp ileri itilen Davutoğlu'nun, Erdoğan'ın "tek adam yönetimi"ne engel olacak bir alternatif olarak görülmesi, halk muhalefetinin işi değildir.

Ülkemizin bugün geldiği noktada, Erdoğan'ın zıvanadan çıkmış diktatörlüğünde doğrudan sorumluluğu olan güçler, Davutoğlu'nu

cesaretlendirerek çözüm aramış, diktatör Erdoğan'ın erken harekete geçmesiyle bu "korkak taktik" de akamete uğramıştır.

Üstelik Davutoğlu, şeriatçı, yayılmacı Osmanlı vizyonunun altındaki imzalardan birine sahiptir. Erdoğan'ın bir gün mutlaka hesabını vermeye zorlanacağı savaş suçlarının da ortaklarından.

Şimdi böyle bir figürün meşruiyetinden söz etmek eğer bir akıl yitiminden kaynaklanmıyorsa düpedüz halk muhalefetini hançerlemektir.

Kılıçdaroğlu susmalıdır.

Erdoğan'la kesin bir hesaplaşma konusunda en ufak bir tereddütü olmayanlar, konuşmaya ve mücadele etmeye devam edeceklerdir.

Korkak ve kaypak düzen muhalefeti ise en azından tereddütlerini aşana kadar susmalıdır.

iletisim@kp.org.tr

www.kp.org.tr

/kpninsesi

**KOMÜNİST
PARTİ**

Kılıçdaroğlu'nun sakalları olsa Karl Marx olur muydu?

GEÇMİŞE BAKIŞINDA YÖNTEMSEL SAKATLIKLARI OLANLARIN, BUGÜN DOĞRU YÖN BULMALARI VE GELECEĞİ KURMALARI DA MÜMKÜN DEĞİLDİR. BİZ, OLAYLARA "KİM NE HATA YAPTI DA BUNLAR OLDU" DİYE BAKMAYIZ. BİLE İSTEYE YAPILANLARI, SINIF TERCİHLERİNİ "KEŞKE YAPMASAYDI BAK ANLADI O DA YANLIŞ YAPTIĞINI" SAFLIĞIYLA AFFETMEYİZ.

Keşke... Keşke 1978'de Maraş Katliamı olduğunda "hükümetin başı"nda olan Ecevit sıkıyönetim ilan etmek yerine MHP'nin üzerine gitmeyi, bu cinayet şebekesini kapatmayı bilseydi.

Keşke sosyal demokratlar 2002 seçimlerini güçlü bir liderle ve tek bir partiyle girseydi de iktidarı, ABD'den olma Refah'tan doğma AKP'ye bırakmasaydı.

Keşke Kılıçdaroğlu, 2010 Eylülünde, tam da AKP'nin göz diktiği son kaleleri de düşürdüğü referandumun hemen ertesinde, "laiklik tehlikede diyemem" demeseydi de "laiklik tehlikede, laikler mücadeleye" deseydi.

Ne kötü bir kelime şu "keşke"... Keşke hiç olmasaydı! Basiretsizlik, iradesizlik, pişmanlık, şaşkınlık, zayıflık... Hepsini barındırıyor. Asıl önemlisi, bu kelime gerçekten çürük bir "tarih felsefesiyle" çok iyi örtüşüyor.

Onyıllar sonra "Türkiye'ye komünizm gelmediyse benim sayemdedir" itirafını övünerek yapan Ecevit, 1978'de Maraş Katliamı'na suçluları cezalandırarak, cinayet şebekesini çökerterek yanıt veremezdi! Ortak kaygıları ağır bastı çünkü: Türkiye'ye komünizm gelmemeliydi!

2002 seçimlerinden liberal, Amerikancı, dinci AKP dışında bir parlamenter hükümet çıkamazdı. Ulusal ve uluslararası sermayenin birikmiş büyük talepleri vardı. Bu talepleri gerçekleştirmek için denemesini yaptıkları "Dervişli Amerikan destekli YTP solculuğu"nun solun bile büyük bir kısmını sürüklemeyeceğini anladıklarında alternatif tekledi.

Arslan sosyal demokratlar, 2002'de bir şeyi çoktan öğrenmişlerdi: "İktidar ol" komutu duyulmuyorsa, iktidarı belirleyen "iktidardaki" sınıf büyük pastayı başkalarına ayırmış demektir. Bu durumda kalan küçük pastayı paylaşmak için didişmek, kalan tek yoldur.

Kâfi... Acıklı olan, marksist solda ya da daha doğrusu marksizmin etkisindeki radikal demokrat aydınlar arasında bu ilkel tarih

bilincinin (!) yaygınlığıdır.

Bazılarına göre komünistlerin en büyük hatası Nazilere karşı sosyal demokratlarla birleşmek yerine "sınıfa karşı sınıf" demiş olmalarıdır! Sosyal demokrasiyi Nazizmden daha büyük bir tehdit olarak görmeleri, Nazizme karşı onunla birleşmeyi reddetmiş olmalarıdır!

Birincisi, her fırsatta işçi sınıfının devrimci kanadının cellatlığını yapmış olan Alman işçi aristokrasisi ve onun sosyal demokrat partisi hiç meraklısı değildi Nazizme karşı komünistlerle birleşmenin... İkincisi, "sınıfa karşı sınıf" sadece bir komünist taktik değil, bir sınıf gerçeğidir. Sadece bir taktik olan Halk Cepheleleridir.

Kimse bugünden bakıp, "Alman sermayesi için faşizm ve militarizm kaçınılmaz tek yoldu, üstelik böylesi daha iyi oldu, filmin sonunda Berlin'e orakçekiçli bayrak dikildi" diyemez ama Avrupa'da ve dünyada faşizmin ortaya çıkışı komünistlerin bir taktik hatası değildir.

"Faşizm, devrimini yapamayan işçi sınıfına verilmiş bir cezadır." Geçen yüzyılın doğru tanımı budur. Almanya'da işçi devriminin, devrimci komünistleri, işçi aristokrasisiyle, emperyalist solla birleşmesine bağlı olduğu fikri ise çok aptalcadır.

"LAİKLİK TEHLİKEDE, İMAM HATİPLERLE BİRLEŞMELİYİZ"

Bu mantık bugünlerde romantik solun sloganlarına, stratejisine, taktiklerine damga vuruyor.

Türkiye kapitalizmine, egemen sınıflara "rüya gibi" bir on yıl yaşatan gerici iktidarın şimdi düzeni büyük risklerin altına soktuğu çok açık.

Buna rağmen ülkenin ve dünyanın egemen güçleri, kontrolden çıkabilecek bir alternatif sigorta niyetine de olsa beslemeye, önünü açmaya cesaret edemiyor.

Devrimci bir halk hareketine de cesaret verebilecek,

radikal bir iç hesaplaşmadan kesinlikle uzak duruyor.

Geçtiğimiz aylarda "ne oldu bu adamlara bir cesaret geldi" dediğimiz düzen solu (Kılıçdaroğlu, Cumhuriyet gazetesi, Can Dündar) yeniden keskinliklerini törpüleme yoluna gidiyor.

CHP ile ilgili olarak, kendisini politika dehası zanneden solcularımızın en sık yanıldıkları konu budur. Zannedilir ki, CHP ılımlılık şovları yapmaya, siyasal ödünler vermeye başladığında gerçekten ufukta iktidarı görmektedir ve bunun için "politika yapmaya" başlamıştır. Öyle ki, en olmadık zamanlarda, en solda görünenler CHP'nin sağa doğru manevralarını "sağdan oy koparıyorlar işte" diyerek onaylarlar.

Oysa CHP iktidar adayı olduğunda değil, kendisinden düzeni sarsmaması beklendiğinde "manevra" yapmaya, "politika" yapmaya başlar.

SONUÇ

Erdoğan rejimi artık Türkiye kapitalizmi ve emperyalist statüko için bir risktir. Bu riskten daha büyük bir tehditse, her zaman ama her zaman devrimdir. Halk hareketinin toparlanması, birikmiş kitlesel tepki ve hoşnutsuzlukların, radikal bir hatta patlayıvermesi ancak bozguncular, bozgun yaşayanlar ve dönekler için "ihtimal dışıdır." Egemenler böylesi "kötümserleri" pek severler. Ama kendileri hiçbir zaman bu kadar iyimser olmazlar.

Büyük açıklıkla söyleyelim: Erdoğan dirensin. Onun kendilerine kazandırdıklarını cebe atıp yerine yeni versiyonu geçirmek isteyenlere dirensin. Erdoğan dayansın. Sadece kendini değil, tüm bir düzeni içinden çıkılmayacak bir çıkmaza iyice bir bağlayana kadar dayansın. Düzeni çözemeyeceği bir biçimde kördüğüm etsin.

Etsin ki düğüme kılıcımızı çalalım.

Bu sözleri "İşte açık Erdoğancılık yapıyorlar" diye karşılayacakların cezai ehliyeti tartışma konusudur.

Kimsenin elini tutmuyoruz. Kılıçdaroğlu'na işlerin en kızıştığı anda Davutoğlu'nun 1 Kasım seçim zaferini selamlatan da biz değiliz.

İsteyenler titreyerek birbirlerine sarılıp "çok fena faşizm geliyor, hepimiz birleşmeliyiz" sözleriyle ağlaşsın.

Bizim yapacağımız işler, kapatacağımız imam hatipler, kurtaracağımız çocuklar var.

■ Mehmet Kuzulugil

**BOYUN
EĞME**

Türkiye - AB ilişkilerinde çıkılmaz sokak

"ERDOĞAN DİKTATÖRLÜĞÜNE"
NE SAYGI NE DE SEVGİ VAR. AB
MEDYASINDA "DESPOT VE DİKTATÖR"
SIFATLARINDAN GEÇİLMİYOR. AMA
ONUNLA YÜRÜMEK ZORUNDALAR.
YÜRÜYEMEYECEKLERİNİ
ANLADILAR. BÜYÜYEN BİR KRİZ BU.

Aralarında artık daha sıcak bir ortaklık kurulamayacağı anlaşılıyor. İşi böyle sürdürmeye çalışıyorlar. Fakat Türkiye'nin tam üyelik şansının hiç bulunmadığı ortaya çıkan AB ile neredeyse bütün AB'cilerin "despot" sıfatına en azından tepki göstermediği Recep Tayyip Erdoğan, ortak bir çıkılmaz içine girmiş bulunuyor. Sadece bu sahneye bakarak bile Erdoğan ve AKP'sinin iktidar günlerinin -aylara ve hatta yıllara da yayılsa- sayılı olduğu, her an bir sürprizin sahne alabileceği söylenebilir. Berlin'in hegemonyal ağır-

lığı altında biçimlenen Brüksel politikalarına göre, bu Türkiye ve bu iktidarla artık yürüme zor. Ama bir değişiklik için doğrudan müdahale yollarının tıkalı olduğunun da farkındalar. Şöyle formüle edilebilir: İslamcı Türkiye ile AB'ciler bir türlü anlaşamıyorlar, tamam, ama bu Türkiye'yi paralize etmek de ellerinden gelmiyor. İki sağ anlaşamıyor. Dizginlerin ellerinden tümüyle kaçacağı korkusu büyük. Kapıya dayanacak 4-5 milyon Türkiyeli mültecinin Almanya ve diğer AB sokaklarını neye çevireceğinden emin değiller.

Bugüne bakarak söyleyebiliriz: Ankara'nın izlediği açık İslamcı politikalarla AB politikalarının bir noktada birbirine çarpacağı, daha doğrusu çarpmaya başladığı açık. AB siyaset sınıfında, Erdoğan rejimi ve onun "şeriata saygılı" İslamcı kadrolarının, Almanya'nın önde gelen camileri ("ajitator imamlar") üzerinden demokrasiye karşı zehir yaydığı görüşü hızla taraftar topluyor. İslam tehlikesinin geldiği boyutlar, Brüksel'i yeni önlemler almaya zorlayabilir. Avusturya'daki sosyal demokrat başbakanın, 1 Mayıs'ta yuhalanan Werner Faymann'ın,

“partisinde kendisine destek kalmadığı” gerekçesiyle taşı tarağı toplaması, büyük koalisyonun büyük bir fiyaskoyla karşı karşıya kalması, çok tehlikeli bir göstergedir. Almanya’nın Kemal Kılıçdaroğlu’su, yani SPD Başkanı Sigmar Gabriel de taşı tarağı çoktan topladı. Bu, biliniyor. SPD yönetiminin uzatmaları oynadığına inananların sayısı büyük. Klasik sağ ve sol, bir enkazın ortasında şaşkın, bakınıyor.

Bir başka ifadeyle, Avusturya gibi Almanya’nın bu küçük modelinden sonra işlerin nereye varacağı bilinmiyor. Aşırı sağcılığı tescilliği FPÖ, eğer 22 Mayıs gecesi Viyana’da cumhurbaşkanlığını ele geçirirse, Almanya’da SPD’yi yerle bir etmeye hazırlanan sağ popülist AfD’nin yükselişi daha bir ivme kazanır. Böyle bir sahnede de Erdoğan politikalarının ve politikacılarının AB ile bağları iyice zedelenir. Birlikte yürümeye mecbur iki sağ çizgi, birbirinin boğazını sıkarak, gözünü oyarak ve her adımda birbirlerinin ayaklarına basarak mesafe katetmeye çalışırlar. Krizin başka bir adı mı var?

DAVUTOĞLU SONRASI

Ahmet Davutoğlu’nun gidişinin AB’de yankısız kalmayacağı söylenebilir. Ama henüz bir somut tepki göremiyoruz. Davutoğlu hükümeti vize için gerekli 72 kriteri, 3 husus hariç, tamamladığını duyurmuştu. Batı kamuoyu böyle biliyor. Tabii vize serbestisi haziran sonuna kadar gelmezse mültecileri geri kabul anlaşmasının da kabul edilmeyeceğini, Erdoğan ve ondan önce de Davutoğlu söylemişti. AB, bunu bir “daylanma” olarak gördü. Ankara’de egemen “AB mülteci felaketinde bize mahkûm” düşüncesi, bir noktada kırıl-

ması gereken bir burundur. İlişkilerin bu çizgide yürümesi imkânsızsa, iplerin bir noktada kopması kimseyi şaşırtmayacaktır. Soru şu: AB, Türkiye ile ipleri kopartır mı? Erdoğan’la yürümek için bu riski göze alır mı? Yoksa Erdoğan’ın gitmesi için elinden ne gelir?

Türkiye, ABD’den çok, onun izniyle, AB’nin bir tür protektoratı, daha doğrusu Almanya Avrupası’nın öncelikli himayesi altında bir tür “yeni müstemleke”dir. Kendi ağırlığı olan, ama iktidarda bu ağırlığı abartan İslamcılarının bulunduğu, cumhuriyetçi geçmişini kazınan bir ülke. Türkiye’de ilan edilmemiş bir iç savaş yaşandığını, BM’den önceki gün gelen “bodrumlarda güvenlik güçlerince diri diri yakılan yüzlerce insanın soruşturulması gerekir” çıkışı da gösteriyor. Brüksel, Berlin ve Paris, hem içerideki hem de AB’nin diğer ülkelerindeki İslam ve İslamcı karşıtı yeni sağ hareketlerin baskısı altında bu “ilan edilmemiş iç savaşı” bir biçimde denkleme yerleştirmek zorundadır. Erdoğan’ın sinirliliği galiba temel meselenin farkında olmasından değil, farkında olmasından kaynaklanıyor.

‘MERKEZ’İN ÇÖKÜŞÜ

Biz Avusturya’daki “vezir düşürmesi”nden Almanya’da Angela Merkel’e bir köprü kurabiliriz. Merkel de Davutoğlu ile imzalanan ve “ahlaksız anlaşma” diye damgalanan iş nedeniyle zor durumda. Ama aynı durum, Ankara’da CHP ve AKP içinde de yaşanabilir. Werner Faymann’a Viyana’da başbakanlığı bırakıp kaçtıracak kadar hızla yükselen ve hızla gerileyen oranlar nelerdir? Ayrıntıya girmeden şu söylenebilir: Yunanistan, İspanya, İtalya ve Portekiz’de görünen-

ler, klasik sosyal demokrat partilerin yerle bir olması, hatta silinmesinin, bir kader olarak şimdi Orta Avrupa’ya yerleşeceğini gösteriyor. Bu, Brüksel üzerinde de etkili olacaktır. AB içinde hızla silinen geleneksel sosyal demokrat ve Hıristiyan demokrat partilerle, yükselişi bir türlü durdurulamayan yeni sağ popülist çizgilerin milliyetçi enerjisinin, Brüksel tarafından siyasete tercüme edilmesi gerekiyor. Kriz içindeki AB, bunu yapamayabilir. Türkiye’deki kaotik ilişkilerin bir zaman sonra izdüşümünü Avrupa metropollerinden toplayabiliriz.

Açıkça İslam karşıtı bir partinin (AfD) iktidar kapılarını zorladığı bir Almanya, Ankara’da daha fazla İslamcı politikalara davet çıkaramaz. Tersine, İslamcı politikaları Avrupa için bir tehdit olarak gören siyaset etme biçiminin, yeni arayışları çıkar. Bu da bir başka çıkmaz sokak olur. Alman mizahçı Jan Böhmermann ve ona açık destek çıkan, Avrupa’nın en büyük yayın gruplarından Springer’in Yönetim Kurulu Başkanı Mathias Döpfner, tesadüfi bir tepki değildir. Köln’deki mahkemenin Erdoğan avukatlarına kapıyı göstermesi de bir başka durum. Mahkemenin gölgesinde baktığımızda, Berlin-Brüksel hattında, “Bu adamlarla yürünmez” bilgisi yerleşiyor, diyebiliriz. Yerine ne koyacaklar? İşte bu, yok.

ZOR KARARLAR

Yine de yeni arayışlar tetiklenmiş durumda. O zaman Avrupa siyaset sınıfı nezdinde açıkça “ne yaptığı ve ne dediği belirsiz” bir Erdoğan’ın son kullanma tarihi dolmuş demektir. Raftan alınması için zaman gerekebilir. Ama bu zararlı unsur (“AB içinde yabancı unsur olarak İslam ve İslamcılık”), raftan indirilemeyebilir de... Türkiye, büyük bir siyasi birimdir, doğru. O zaman biraz kırılması herkese iyi gelebilir. Ama kim kırpacak? Krizin böyle bir yüzü de var.

AB, Erdoğan’dan vazgeçebilir. Ama AB metropollerini, Türkiye coğrafyasındaki istikrarsızlığın alacağı boyutlar konusunda her geçen gün daha çok huzursuz. Anadolu halkının etnik ve dinsel gerekçelerle birbirine girmesi halinde, bunun şimdilik 5.5 milyon Türkiye kökenli insanın yaşadığı Batı Avrupa’ya nasıl bir sosyal patlama taşıyacağını kestiremiyorlar. Sıcak çatışmaların Türkiye içinde, yani bir iç savaşın “Misak-ı Milli” sınırları içinde kalmasını garantilemeleri, vize serbestisi verdikleri andan itibaren iyice zorlaşacaktır. Misal: 3 milyon Türkiye kökenli insanın yaşadığı Federal Almanya’da Türkiye’nin bir iç politika sorunu olarak siyaset sahnesini ve sokakları sıcak gelişmelere sahne yapması, ciddi bir korkudur.

“Erdoğan diktatörlüğüne” ne saygı ne de sevgi var. AB medyasında “despot ve diktatör” sıfatlarından geçilmiyor. Ama onunla yürümek zorundalar. Yürüyemeyeceklerini anladılar. Büyüyen bir kriz bu.

■ Osman Çutsay

Hocacılar, reisçiler ve Suriye

ERDOĞAN'IN GEÇMİŞİN GÜNAHLARINI "HOCA"YA YÜKLEYİP, İŞİN İÇİNDEN SIYIRMASI BİR İHTİMAL Mİ? TEREDDÜTSÜZ HAYIR YANITINI VERMEK LAZIM BU SORUYA. YALNIZCA BİR "ÇILGIN" OLDUĞU İÇİN DEĞİL, GEÇMİŞTEKİ ANGAJMANLARINI KOLAYCA TERK EDEMEYECEĞİ, BUNU DENEMEYE KALKARSA SON KOZLARINI DA KAYBEDEĞİ İÇİN. ÇIKMAZ DA BURADA.

Beklenen oldu ve Uzun Adam, kısınsının ipini çekti. Bunun bir "darbe" olup olmadığı tartışılarsun, Davutoğlu'nun "hallinden" önce ortaya çıkan Pelikan dosyasında Reisçilerin gündeme getirdiği Suriye mağlubiyeti ve bunda sabık Başbakan'ın payı, üzerinde durulmayı hak ediyor.

Pelikancılara göre, Ahmet Davutoğlu, Beşar Esad'ın ne zaman gideceğini dahi ilan etmiş (6 ay) ancak Esad'ı gönderememişti. Reisçilerin verdiği işaret, sanki Türkiye dış politikasında bir restorasyon arayışına gireceği, daha dengeli bir yol ve üslup tutturulacaktı. Bu yol ve üslubun Suriye, İran, Rusya ve ABD ile ilişkilere etkileri olacağı açıktı.

Örneğin; Al Monitor'da yazan Pınar Tremblay, Davutoğlu'nun gidiş tarihini ABD'nin -bilerek ya da bilmeyerek- öne çektiğini savunuyor. Buna göre Reis ve ekibi, Hoca'nın Obama'dan randevu istemesine ve sıcak karşılama ihtimaline karşı bir önleyici hamle yaptı ve veziri düşürdü. Ancak Tremblay'ın söylediği daha önemli bir şey var: Davutoğlu, AKP'nin Suriye başarısızlığının mimarı olarak görülüyor ve onun gidişi, Erdoğan'a Suriye bataklığından çıkış için bir fırsat sunabilir. Suriye politikasındaki olası bir değişiklik, Ankara'nın ABD, Rusya ve hatta İran'la ilişkilerinde bir düzelmeye anlamına gelebilir.

Foreign Policy'de yazan John Hudson ise karamsar. Ona göre ABD, Ankara'daki esas adamını kaybetti. Washington, Davutoğlu'nu güvenilir bir müttefik ve marifetli bir diplomat olarak görüyor, ayrıca Kürtlere Erdoğan'dan daha "hoşgörülü" yaklaşıyordu. Eski ve muvazzaf Dışişleri yetkilileri de, Davu-

toğlu'nun ABD'li diplomatlarla yakın çalışmasını özleyeceklerini söylüyordu. Beyaz Saray'a göre Erdoğan, Kürtlerle savaşı yükselterek IŞİD'le mücadelenin önüne taş koyuyordu.

Son olarak, AKP'nin ilk dışişleri bakanı olarak görüşlerine başvurulmuş Yaşar Yakış, Davutoğlu'nun istifasını Suriye politikası açısından "altın fırsat" olarak görüyor, "Yapılacak şey Suriye'den başlamak suretiyle dış politikamızı masaya yatırmaktır. Türkiye her şeyden önce Suriye'de rejimi devirme hedefine takılı kalmaktan kendini kurtarmalıdır" diyordu. Yakış, bu düzeltmenin, Kürt sorunu ve PYD ile ilişkilere de etkisinin olacağına dikkat çekiyordu.

'YENİDEN YÖNLENDİRME' Mİ?

Gazeteci Seymour Hersh'in 2007 yılında yazdığı ünlü "Redirection" (Yeniden yönlendirme) makalesi, ABD ve Suudi Arabistan'ın İran'a karşı "Sünni bloğu" kurma öyküsünün başlangıcını anlatıyordu.

Şimdi iş, döndü dolaştı, "Reis" in yeni bir dış politika hattı tutturup tutturmayacağına geldi. İyi ama, birbiriyale alakasız, ancak hepsi de makul görünün yukarıdaki değerlendirmeler nasıl ortaya çıkabiliyor? Alametler

belirmemiş miydi?

Öncelikle IŞİD'e karşı mücadele ve sınır sorunu. Geçen Temmuz ayından bu yana, bazı bağımsız gözlemciler de dahil olmak üzere, Batı medyası ve ABD, Türkiye'nin sınır güvenliğini artırdığını, yetersiz olsa da daha fazla önlem almaya başladığını yazıp çiziyor, dile getiriyor. Bununla birlikte sorun hâlâ orta yerde duruyor: Erdoğan'ın, Obama ile görüşmesinde sunduğu "Halep'in kuzeyini bizim desteklediğimiz gruplar temizlesin" teklifinin sahada gerçekliğinin olmadığı bir kez daha test edildi. Açık ki, IŞİD'e karşı başarı sağlayabilecek iki tane "konvansiyonel" unsur var: Kürtler ve Suriye ordusu. ABD'nin tercihi birincisinden yana, Türkiye ikisiyle de kavgalı. TSK'yı büyük birlikler halinde Suriye'ye sokmanın bedeli ise büyük. Ne olacak?

Çözümlerden birisi, Erdoğan'ın tüm "katil, zalim" sözlerini yutup Esad'a elini uzatması olabilir. Buna yönelik bir adım atıldığını Cezayir basını dile getirmişti. Ancak Türkiye'nin Suriye ile anlaşır Kürtlerin gücünü azaltması, kendi sınırında bir Kürt varlığından kurtulması yalnızca Şam'ın oluruyla gerçekleşebilir bir durum değil. ABD ve Rusya da, Kürtlerin statü sahibi de olacağı çatışma sonrası Suriye planı üzerinde birlikte kafa patlatıyorlar. Burada işler tamamen yolunda gidiyor demiyoruz. Bununla birlikte, Türkiye'nin ABD ve Rusya'da bağımsız bir biçimde Suriye ile herhangi bir konuda anlaşmasının çok ama çok zor olduğunu söylemeye çalışıyoruz.

Çözümlerden diğeri, Erdoğan'ın ABD ile Rusya'nın baskısına nihayet teslim olup Kürtlerle bir detant/

yumuşama arayışına girmesi olabilir. Ancak Erdoğan'ın Kürtlere yönelik imha politikası, zaten kendi çöplüğünde tekleşmek için attığı bir adımdı. "Reis", kendisine yönelik uluslararası bir defter dürme operasyonu olabileceğini sezerek, rakiplerini ekarte etme arayışına girmişti. Türkiye'de yılan hikâyesine dönen restorasyon çabalarının akim kalması da bu tablonun bir parçasıdır.

Erdoğan Suriye'deki cihatçı sürüsüne desteğini kesse, buradaki tek kozunu da elden çıkartmış olur. Reis için hayatta kalmanın tek yolu elindeki kozları terk etmemek, ya da yeni kozlar yaratmak. Suudi Arabistan ve İsrail'le kurulan ortaklık, bu yeniden yaratılan kozlara örnek.

Dolayısıyla, ortada herkes açısından bir açmaz var. Ama şimdi oraya geliyoruz.

EKİP TOPLANİYOR

Ortadoğu'da Müslüman Kardeşler restorasyonunun burada uzun uzun anlatamayacağımız birden çok ayağı vardı. Bu ayaklar, çeşitli nedenlerle bir bir çöktü ve ABD'nin bir kez daha eline geçirdiğini düşündüğü fırsat, tamamına eremeden heba oldu.

Bir kez daha diyoruz, çünkü Ortadoğu'nun Soğuk Savaş sonrası yeniden yapılandırılması hedefi yeni değil. Ta Arap-İsrail barış süreci ile başlayıp Irak işgaline kadar devam ediyor. Bugün tarih öncesi gibi gelen 11 Eylül saldırıları ve Irak işgali, ABD'nin yukarıda bahsedilen yeniden yapılandırma için gördüğü ya da zorladığı fırsatlardı. Bazı şeyleri başardılar, ancak çok sayıda yan etkisi oldu ve Soğuk Savaş statükosunda yaratılan ittifak sistemlerini değiştirmekte zorlandılar, hatta açıkça başarısız oldular.

Bu ittifakın ana unsurlarından İran, 1979 ile birlikte sistemden dışarı düşmüştü. Kalanlar, Ortadoğu için, "üç artı bir" olarak nitelendirilebilir: Ana unsurlar Mısır, Suudi Arabistan ve İsrail, yanlarına da Türkiye'yi ekleyin.

"Arap baharı" ile açılan defter, Suudi Arabistan'ın (ve küçük kardeşi Birleşik Arap Emirlikleri'nin) büyük direnişi sonucunda kapanmak üzere. Bazıları buna "reset" diyor. Tam tamına 2010 Aralık ayına döndüğümüzü düşünmesek de, şu açık: Ortadoğu'da, dünya kapitalizminin ana unsurlarından olan Suudi Arabistan ve onun paryaları eliyle yaratılan mimari dağıtılmadığı/değiştirilmediği müddet-

çe, ABD'nin bölgedeki ittifak sistemini değiştirmesi ya mümkün olmayacak, ya da büyük sarsıntılar yaratacaktır. Bu, bir yandan işçi sınıfı mücadelesinin geleceği ile ilgili olduğu gibi, bir yandan da dünya kapitalist sisteminin uluslararası dinamikleri ile de bağlantılıdır.

Bitmiş bir Erdoğan'ın, IŞİD'le mücadele, istikrarsızlığın engellenmesi gibi başlıklarda, ABD'nin bu dörtlüye muhtaç hale gelebileceğini görmüyor olması mümkün değil. Bunun işaretleri de Washington'un Mısır politikasını değiştirebileceği iddialarında görülüyor. Fakat Erdoğan'ın kendisinin hâlâ bir istikrarsızlık kaynağı olduğu da açık. Kürt savaşının gidişatının, bu anlamda Reis'in kaderine etki edeceği görülüyor.

Bu nedenle, Hoca ile Reis'in birbirinden çok farklı dış politika kamplarında yer aldığına ilişkin analizleri fazla ileriye götürmemekte fayda var. Suudi Kralı ile can ciğer kuzu sarması olan Erdoğan'ın Suriye'deki cihatçı ateşine benzin dökmeceğini düşünmek, Körfez sermayesi ile AKP arasındaki bağı görmemek olur. Ortadoğu'daki bitmiş kuklalar, Vahhabi petrodolarlarını görünce canlanıverir.

**HOCA İLE REİS'İN
BİRBİRİNDEN
ÇOK FARKLI
DIŞ POLİTİKA
KAMPLARINDA YER
ALDIĞINA İLİŞKİN
ANALİZLERİ
FAZLA İLERİYE
GÖTÜRMEMEKTE
FAYDA VAR.
ORTADOĞU'DAKİ
BİTMİŞ KUKLALAR,
VAHHABİ PETRO-
DOLARLARINI
GÖRÜNCE
CANLANIVERİR.**

Simsarlığın adı

AKP, DAVUTOĞLU'NUN TASFİYESİ VE GÜNDEME GELEN OLAĞANÜSTÜ KURULTAY İLE BİRLİKTE YAŞADIĞI İÇ KRİZE RAĞMEN, SERMAYENİN ÇIKARLARI İÇİN ÇALIŞMAK KONUSUNDA NE DERECE İSTİKRARLI OLDUĞUNU BİR KEZ DAHA GÖSTERMİŞ OLDU: KİRALIK İŞÇİLİK DÜZENLEMESİ MECLİSTEN GEÇTİ.

KİRALIK İŞÇİLİK NE GETİRECEK

İKİ PATRONLU İŞÇİ

Yasa, temelde ÖİB'lerin geçici iş ilişkisi kurabilmesine, işyerlerine işçi kiralayabilmesine izin veriyor. Yani kiralık işçinin bir değil, iki patronu olacak. Ücret, sosyal haklar ve sigorta ile ilgili sorumluluk ÖİB'de olacak. Kiralık işçi asıl patrone değil, kendisini kiralayan ÖİB'den haklarını talep etmek durumunda kalacak.

KİRALIK İŞÇİ KOŞULU SÜBJEKTİF

Askerlik halinde, mevsimlik tarım işçilerinde, ev hizmetlerinde işçi kiralanabilecek. Ancak yasa aralıklı olarak yapılan işlerde, üretimi önemli ölçüde zorlayıcı nedenlerin ortaya çıkması halinde ve yine üretimin öngörülemez şekilde artması halinde de işçi kiralanabilir diyor. Bunlar tamamen sübjektif kriterler. Açıkçası isteyen istediği durumda kiralık işçi çalıştırabilecek.

ÖİB BATARSA...

İşçi kiralayacak ÖİB'ler 200 asgari ücret tutarında teminat yatıracak. ÖİB'nin iflas etmesi ya da başka bir nedenden faaliyetine son vermesi durumunda işçilerin ücretlerini bu teminat tutarı karşılayabilecek mi, karşılamazsa ne olacak sorularının yanıtı yok.

KİRA SÖZLEŞMENİN BİTİNCE KAPİ DİŞARI!

ÖİB ile asıl patronun arasındaki sözleşme bitince işçi, bağlı olduğu kiralanabilecek yeni bir işyeri varsa oraya gidecek yoksa işsiz kalacak. Düzenli olarak aynı işyerinde çalışma durumu ortadan kalkacak. Kısa ve belirli sürelerle çalışacağı için emeklilik de neredeyse imkânsız hale gelecek.

'güvenceli esneklik' oldu

Özel İstihdam Bürolarının (ÖİB) işçi kiralayabilmesine izni veren düzenleme, AKP'nin oylarıyla Meclis'ten geçti. Patronların ellerini ovuşturarak beklediği yasa, cumhurbaşkanının onayının ardından yürürlüğe girecek.

Meclis muhalefeti Davutoğlu'na haksızlık yapıp yapılmadığını tartışırken, işçi sınıfına çalışma hayatını dar edecek önemli bir saldırı gündeme gelmeyi başaramadı. Aynı durum sendikalar için de söz konusu.

Neredeyse tamamı düzenlemeye, basına yollanan metinlerle "tepeki" göstermekle yetindiler.

AKP düzenlemenin istihdamı, özellikle de kadın istihdamını artıracaklarını, kayıt dışı istihdamı ise azaltacağını iddia etse de kadem, yıllık izin gibi hakları olmayan, düşük ücretli, sigortasıyla, sağlığıyla uğraşılmayan, belirli süreli paketler halinde çalıştırılacak ve yerine hızlıca yenilerinin geleceği büyük bir köle pazarı kuruluyor. Tek güvenceyi patronlara veren bu ticaret masalına verdikleri isim ise "güvenceli esneklik" oldu.

Çalışma hürriyeti temel haklar arasındadır ve bu hak yurttaşlara iş ve işçi bulma hizmetinin devlet eliyle verilmesiyle ve istihdam güvencesiyle sağlanabilir. Kiralık işçilik, özünde bu görevi sermayenin

kâr faaliyetine dönüştürürken diğer yandan çalışma hayatının kuralsızlığını ve güvencesizliğini derinleştiriyor.

KIRALIK İŞÇİLİĞİN SERÜVENİ

Kiralık işçiliğin AKP'nin iktidara geldiği ilk döneme kadar uzanan bir altyapısı var. AKP, önce İş Kanunu'nda yaptığı değişikliklerle şirketlerin kendi aralarında ya da aynı patrona ait şirketler arasında işçilerin kiralanabilmesini sağlayan bir düzenleme getirdi. Uygulama alanı çok kapsamlı olmasa da kiralık işçilik bu şekilde 2003 yılında yasaya girmişti.

AKP bu değişikliğin ardından 4904 sayılı İŞKUR Kanunu'nu çıkararak İş ve İşçi Bulma Kurumu'nu dönüştürdü, kurumun hizmetlerini piyasaya açtı. Bu kanunla ÖİB'ler yasal hale geldi. Bir yıl içinde yayınlanan yeni bir yönetmelikle ÖİB'ler faaliyete başladı. ÖİB'ler bu tarihten itibaren işçi bulma konusunda aracılık ederek para kazandılar.

2009 yılında hükümet, ÖİB'lere geçici iş ilişkisi kurma hakkı, yani işçi kiralama yetkisi veren bir düzenlemeyi Meclis'ten geçirdi ancak düzenleme dönemin Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından meclise iade edildi. Gül'ün veto gerekçesi "Olumsuz uygulamalara ve çalışma barışının bozulmasına yol açabileceği" olarak kamuoyuna yansısı da işin aslı düzenlemenin AB müktesebatına uyumlu hale getirilmesi idi. Yani öze itiraz yoktu.

ÖİB'ler ILO'nun 1997 yılında kabul ettiği 181 Nolu Sözleşme ile imzaya açılmış, AB de 2008 yılında kabul ettiği direktifle konuyu bağlamıştı. Gerek ILO sözleşmesinde gerekse AB direktifinde, ÖİB'lerin sadece istihdam yaratmakla yetinmemesini, AKP'nin bugün lanse ettiği biçimiyle esnek çalışmanın "güvenceli" sıfatıyla birlikte kullanılmasını öngörüyor. İşçi kiralama bu "güvence" kapsamında değerlendiriliyor.

■ Barış Balkan - Korhan Ege

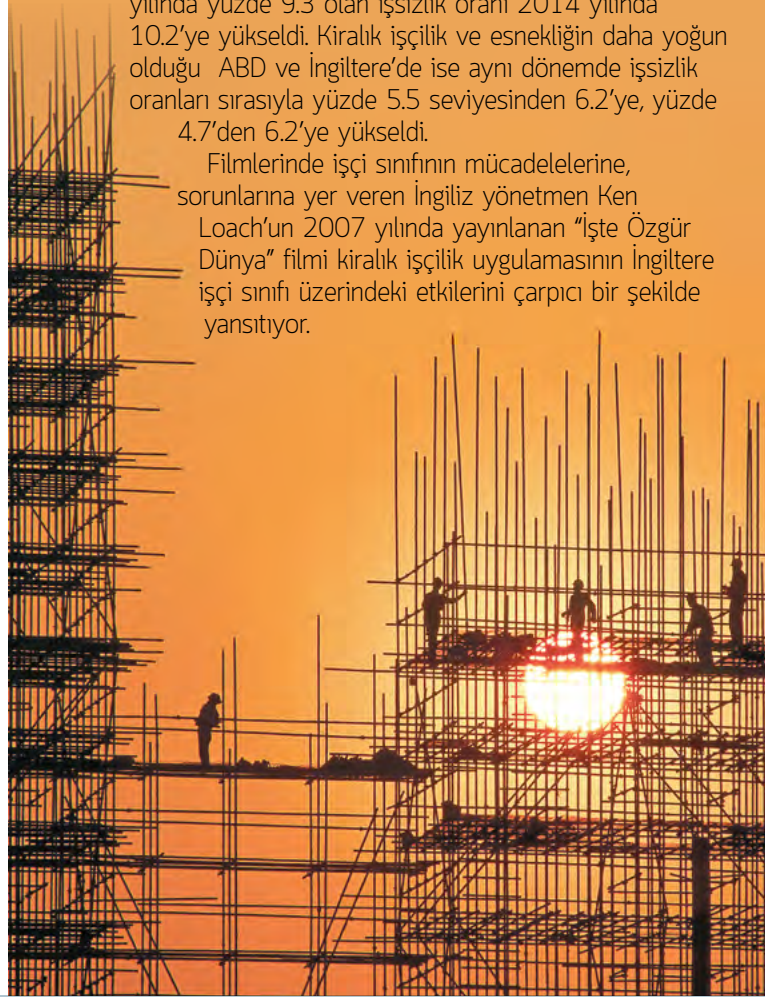
Dünyada kiralık işçiler

Dünya genelinde 46 milyon işçi özel istihdam bürolarında çalışıyor. Kiralık işçi uygulamasının en yaygın olduğu ülkeler ABD, İngiltere, Japonya, Çin ve Güney Afrika. Avrupa istihdam büroları patronlarının örgütü Eurociett'in araştırmasına göre dünya genelindeki 46 milyon kiralık işçinin yalnızca 12.4 milyonu tam zamanlı bir işte çalışıyor. Kiralık işçilerin ortalama çalışma süresi yarı-zamanlı çalışmaya denk düşüyor.

Avrupa'da çalışan kiralık işçilerin %57'si 30 yaşın altında. Yani kiralık işçi bürolarının esas çalışan kitlesini genç iş gücü oluşturuyor.

Kiralık işçiliğin uygulandığı AB ülkelerinde 2004 yılında yüzde 9.3 olan işsizlik oranı 2014 yılında 10.2'ye yükseldi. Kiralık işçilik ve esnekliğin daha yoğun olduğu ABD ve İngiltere'de ise aynı dönemde işsizlik oranları sırasıyla yüzde 5.5 seviyesinden 6.2'ye, yüzde 4.7'den 6.2'ye yükseldi.

Filmlerinde işçi sınıfının mücadelelerine, sorunlarına yer veren İngiliz yönetmen Ken Loach'un 2007 yılında yayınlanan "İşte Özgür Dünya" filmi kiralık işçilik uygulamasının İngiltere işçi sınıfı üzerindeki etkilerini çarpıcı bir şekilde yansıtıyor.

SENDİKALAŞMA HAKKI YOK!

Kiralanan işçinin yasal olarak bağlı olduğu işyeri, kendisini kiralayan ÖİB olacak. Kiralandığı işyerinde sendika varsa dahil olamayacak, toplu sözleşme varsa yararlanamayacak. Ayrıca sendikalaşmada patronlar fiilen "kıncı" olarak kullanılacak.

ESNEK ÇALIŞMA YAYGIN VE OLAĞAN ÇALIŞMAYA DÖNÜŞÜYOR

Mevcut İş Kanunu'na göre patronlar belirli süreli işlerde veya belli bir işin tamamlanması gibi koşullara bağlı olarak geçici işçi çalıştırabiliyorlar. Kiralık işçilik ile kısa süreli çalışma, evden çalışma, çağrı üzerine çalışma gibi esnek çalışma biçimleri yaygın ve olağan çalışma biçimine dönüşecek.

ÇOK SAYIDA İŞÇİ KIRALANABİLECEK

İşçi sayısı 10 kişinin altında olan işyerleri 5 işçiye kadar, 10'un üzerinde işçi çalıştıran işyerlerinde %25 oranında kiralık işçi çalıştırılabilecek. Bu büyük bir oran. Küçük işyerleri neredeyse kiralık işçilerle çalışacak. Büyük işletmelerde ise kadrolu işçiler üzerlerinde büyük bir baskı oluşacak.

KIDEM, İHBAR, YILLIK İZİN YOK!

Kiralanan işçinin sözleşme süresi belirli olduğu için ihbar tazminatı olmayacak. Sözleşmesi 1 yılın altında yapılacak için kıdem tazminatı hakkı da bulunmayacak.

İŞSİZLİK PARASI HAYAL!

Kiralık işçilerin işsizlik sigortasından yararlanmak için elde edilmesi gereken prim sayıları doldurulamaz ve büyük oranda işsizlik sigortasından yararlanamayacak.

KEMAL OKUYAN

AKP Türkiye'si'nde

Yirminci yüzyıla damgasını, kuşkusuz, insanlığın sınıfsız sömürüz topluma yolculuğunda en büyük sıçrama olan Ekim Devrimi ve onun ürünü olan Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği vurdu. Vurdu ve 21. yüzyıla yaklaşırken soluksuz kaldı, tarih sahnesinden çekildi. Ardında hem büyük bir miras hem de doldurulması her açıdan imkânsız bir boşluk bırakarak...

Sosyalizmin ağırlığını koymadığı bir dünya kötü, fena. Türkiye, sosyalizmin ağırlığını koyduğu bir dünyada her geçen gün kötüleşen bir düzene sahipken, Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra dünyanın hemen her tarafında sınıf mücadelelerinde, sınıflar arası dengelerde tanık olunan dengesizliklerin de etkisiyle çürüdü, çürütücü bir döneme girdi.

21. yüzyıl Türkiye'si, hemen başlangıcında tepesine çöreklenen AKP'yle anılır hale gelirken bir yandan da onu kabullenmemeye özetleyeceğimiz bir direnç de üretti. 15 yıl boyunca ne bu direnç AKP'yi silkeleyip atabildi ne de AKP bu direnci yok edebildi.

Türkiye'de sosyalist iktidar mücadelesi bu direnci veri almak zorunda. Çünkü ona Türkiye'de bize ait ne varsa içkin. Bunu reddedip başka bir zemin arayışına girdiğinizde hiçleşirsiniz. Türkiye'nin ilerici birikimini yok sayarak solculuğun mümkün olduğunu vaaz eden liberal-Kürt ulusalcılığı ittifakının solu nereye taşıdığını artık daha fazla tartışmaya bile gerek yok.

Ancak, AKP Türkiye'si ve ona karşı direncin ortaya çıkardığı denklemin kendi haline bırakıldığında solu bir başka tuzağa doğru sürüklediği de bilinmeli.

AKP Türkiye'si, yıllar öncesinden söylemeye çalıştığımız gibi, kapitalizmin tikanışının ürünüdür ve sermayeye hem bir çıkış yolu açmış hem de onu yeni bir sorunla karşı karşıya bırakmıştır: AKP Türkiye'si yerleşiklik kazanamamaktadır. Aradan geçen onca yıla karşın...

Geriye dönülemeyen, ileri gidildiğinden de makinanın dağılacağı bir Türkiye.

Biz eskisine dönme yanlısı değiliz, Erdoğan'ın zorladığı yolculuğun uğursuzluğunu da elbette biliyoruz. AKP Türkiye'si'ne dönük direnç ise giderek daha fazla oranda bugünkü denge haline ya da eskisi ile yenisi arasındaki bir yere razı olanlar tarafından belirleniyor.

Toplumun yüzü geriye döndürülmeye çalışılmaktadır. İleride öcü var, arkaya bakın!

İş o hale geldi ki, CHP'nin Genel Başkanı, Erdoğan'ın bir tık gerisinde kalan Davutoğlu'nu yüceltmekte, "biz sana fittik" demektedir.

Komünistler insanların yüzünü diğer

tarafa, Erdoğan'ın zorladığı tarafa çevirmek, hesaplaşmanın orada gerçekleşmesi için uğraşmak durumundadır. Geride iyi bir şey yok, ılımlı AKP diye bir şey hiç yok; "beterin beteri vardır" dendiğinde direnç filan da kalmayacak.

Evet Erdoğan'ın zorladığı, ulaşmak istediği felakettir, büyük tehlikedir, ama karşılığı yoktur, direncin serpilip gelişmesi, kabına sığmaması için Erdoğan'dan kaçmaması, onun Türkiye'yi sürüklemek istediği yolda hesaplaşmayı göze alması gerekir.

Bu hesaplaşma sermayeyi devirmeye yetmeyecektir büyük olasılık, ama sosyalist seçeneğin imzasını da taşıyacaktır. İşin gerçeği, Türkiye'de sol ancak direnci geriye döndürmemeyi becerirse sol olmaya hak kazanacaktır.

Erdoğan'dan kaçarak AKP Türkiye'si'ni "makul" bir koordinatta tescillemek isteyen cemaat, AKP içi muhalefet, CHP ve HDP ile Erdoğan'ın seçeneksizliğini, bu düzenin Erdoğan'a mahkûm olduğunu ısrarla

“ TÜRKİYE’NİN DİRENCİ ERDOĞAN’IN ÜSTÜNE ÜSTÜNE GİTMEK ZORUNDADIR; FABRİKA AYARLARI, ÇÖZÜM SÜRECİ, GÜLLÜ-DAVUTOĞLANLI GÜNLER, AÇILIM-SAÇILIM, AVRUPA BİRLİĞİ ÇAPASI BUNLAR BİZE GÖRE DEĞİLDİR, TÜRKİYE’NİN EMEKÇİ HALKLARINA YARAMAZ. İŞTE BU NOKTADA, EĞER İLERİYE BAKACAK VE KABUSLA HESAPLAŞMAKTAN KAÇINMAYACAĞSAK SINIF EKSENİNİN MUTLAK ZORUNLULUK OLDUĞUNU BİLECEĞİZ. ”

komünist olmak

Fotograf: Emrah Sangöl

vurgulayan örtük liberallerin tamamı Türkiye'de solu umutsuzluğun parçası haline getirip düzen cephesinin nazar boncuğuna dönüştürmeye çalışıyorlar.

Erdoğan çılgınlığının karşılığı olduğunu, 15 yıldır iktidarda duran bir zihniyetin şimdi faşizm getireceğini söyleyerek diktatörün kendisine yakıştırdığı tanrı-insan konumunu neredeyse benimsemişe benziyorlar.

Bu tuzağa düşmeyeceğiz. Türkiye'nin direnci Erdoğan'ın üstüne üstüne gitmek zorundadır; fabrika ayarları, çözüm süreci, Güllü-Davutoğlanlı günler, açılım-saçılım, Avrupa Birliği çapası bunlar bize göre değildir, Türkiye'nin emekçi halklarına yaramaz.

İşte bu noktada, eğer ileriye bakacak ve kabusla hesaplaşmaktan kaçınmayacak sınıf ekleninin mutlak zorunluluk olduğunu bileceğiz. Gericiliğe karşı, aydınlanma ve laiklik kavgası bizim yakıtımız ve aynı zamanda Türkiye'nin di-

renciyle bağımızdır, ama hiçbir biçimde yetmez. Bu bağ, sermayeye karşı daha sert bir mücadeleye girişilmediğinde bizi sadece ve sadece geriye döndürecektir.

Yani, tek başına laiklik kavgası, Türkiye'de sermaye düzeni artık laiklikle bir daha barışamayacak olsa da, devrim cephesini ileri götürmez.

Zor bir meseledir bu.

Sınıf çelişkilerinin üzeri (en azından şimdilik) örtülmüştür, dinciliğin kapitalistlere yüksek kâr anlamına geldiği açık olsa da, laiklik arayışının bireysel özgürlüklerle ilgili boyutu her daim daha baskın olacaktır. Bütün bunları altüst edecek bir ekonomik krize kadar yapılması gereken siyasal ve ideolojik müdahalelerle Türkiye işçi sınıfının seküler bir güç olarak yeniden kurulmasına ve onun aydınlanma bayrağıyla sermayenin karşısına dikilmesine yardımcı olacaktır.

Özetle işçi sınıfının, sermaye düzeninde sekülerlik savunması yapan bir sı-

nıfa değil sermayeye karşı konumlanan seküler bir sınıfa evriltilmesi gerekir.

Bu aydınlanma kavgasından kaçmak değildir. Tersine, işçi sınıfının seküler bir güç olarak yapılandırılması, gericilikle çatır çatır hesaplaşma anlamına gelir; ancak bu yaklaşımda hedef sosyalizm mücadelesinin önünü açacak, bir ön evre-aşama olarak laik bir siyasal sistem değil, burjuvaziye dinsellemenin bedelini ödetecek devrimci bir perspektiftir.

Zor ancak mümkündür.

Komünistler AKP Türkiye'sinde bir gölgelik arayan düzen içi aktörler ve düzen solundan farklı olarak Erdoğan'ın tatminsizliğinden yararlanmalı ve bütün güçlüklerine rağmen, bugünkü düzenle nihai hesaplaşmayı gözetken, onu ciddiye alan bir tarz geliştirmeliler.

Hemen sonuç alınmayabilir, ama çölde palmye gölgesinden medet ummaktan her durumda daha iyidir.

Devrimci siyaset, güçlü örgüt

KOMÜNİST PARTİ SİYASETİN, ÖZELLİKLE DE SINIF SİYASETİNİN TASFİYE EDİLME ÇABASI KARŞISINDA VERDİĞİ MEVZİ SAVAŞINDAN ARTIK ÇIKMIŞ, "SAHAYA DÖNMÜŞ" GÖRÜNÜYOR. PARTİNİN MK ÜYESİ AYDEMİR GÜLER İLE SON BİRKAÇ YILA TEPEDEN BİR BAKIŞLA ÖRGÜT SİYASET DENKLEMİNİ, PARTİNİN DURUMUNU VE TÜRKİYE'DEKİ GELİŞMELERİ KONUŞTUK.

Türkiye'de yalnızca düzen siyasetinin değil, düzen dışı solun da ciddi bir siyasi kriz içinde olduğu görülüyor. Özellikle Haziran Direnişiyle birlikte kitleler içinde devinmeye fazla hızlı alışan, hatta bu uğurda kimi olmazsa olmazlarını bile göz ardı eden, özellikle 7 Haziran seçimlerinin öncesinde esen rüzgâra kendini kaptıran "solun" düzen siyasetinin farklı bir yöne akmasıyla boşluğa düştüğü anlaşılıyor.

Bu süreçte akıntıya karşı kürek çeken Komünist Partininse, sokağın geri çekildiği, adeta siyasetin siyazetsizleştirildiği bu dönemde yeniden gövde göstermesi tesadüf değil. Aydınlanma ve laiklik kavgasının içinden geçtiğimiz sürecin en önemli mücadele başlığı olduğunu söyleyen Komünist Parti, elbette bunu işçi sınıfının çerçevesinden yapıyor. Komünist Parti son zamanlarda bir şeyin daha altını kalınca çiziyor: Örgüt siyaset denklemine iki başlıktan birinin tercih edilemeyeceğinin, bu bacaklardan birinin eksikliğinin yürümeyi engelleyeceğinin...

Komünist Parti Merkez Komite Üyesi Aydemir Güler ile son birkaç yıldaki tartışmalar ışığında örgüt siyaset denklemine ve ülkedeki son gelişmeleri konuştuk.

Geçtiğimiz günlerde sol Portal'da "Örgüt mühim" başlıklı bir, 1 Mayıs değerlendirme yazısı kaleme aldınız. "1 Mayıs'ın çıktısı budur, bana sorarsanız" dediniz ve gerekçelerini yazıda ayrıntılandırdınız. Burada tartışmayı biraz daha açalım istiyoruz. Sadece sizden değil, Komünist Parti'den örgütün önemine dönük mesajların son zamanlarda arttığını görüyoruz. Açıkça söyleyebilirsek, sadece örgütsel ihtiyaçlarınız gereği mi bunun altını çizme

İhtiyacı duyuyorsunuz, yoksa Türkiye'nin koşulları mıdır örgütlü mücadelenin ve örgütün önemini artıran?

Türkiye'de siyasette bir sol tasfiyesi yaşandı. Bu tasfiyeyi düzenin 2013 Haziran Direnişinden intikamı olarak da düşünebiliriz. Haziran bir devrim değildi, ama başarıya ulaşamayan devrimler için söylenen böyle geniş ölçekteki halk hareketleri için de geçerlidir. Ceza kesildi ve sol tasfiye edildi!

Zaman zaman siyaset ve örgüt dinamikleri arasındaki ilişki eşitsiz kurulur. Hatta çoğunlukla böyledir. Bazen siyaset örgütü ileri çeker, bazen örgütsel birikim devrimci siyasetin önünü açar. Hem zamana hem de konuya göre değişebilir bu denklemin motor gücü. Örneğin işçi sınıfı hareketini düşünürsek, "sınıf ve kitle" sendikacılığı da dahil olmak üzere emekçilerin ekonomik mücadeleleri boyutunda ortaya çıkan derin, tarihsel tikanmanın nedenleri, kaynakları, sonuçları hakkında marksist dağarcıkta önemli bir eksik yok aslında. Sınıfın maddi bölünmüşlüğü de biliyoruz, komünist partilerin gerilemesi ve ekonomik mücadele örgütleri üstündeki sosyalist ideolojik-siyasi hegemonyanın parçalanmasını da... Kentsel dönüşüm süreçlerinin geleneksel sınıf kesitlerini kentten sürmesini de, hizmet sektörü emekçilerinin en birikimli, yetişkin unsurlarının "orta sınıf" kategorisinde oldukları yanılması düşürülmelelerini de... Taşeronlaşması var, esnek çalışmanın bin bir boyutu var. Analizi istediğiniz kadar derinleştirin, ama toplamda bir ilerleme sağlamak, çözüme yaklaşmak için örgütsel pratiğin önümüzü açması lazım. Basitin basitiyle ifade edeyim. İşçi sınıfına ilişkin siyaset dağarcığımızı bir iki adım ilerletmek için değil, başka bir kata sıçratmamız için, işçi sınıfı partisinin işyerlerinden başlayarak somut bir

örgütlenme ağı kurması gerekiyor. Bu yoksa, teori de siyaset de eli kolu bağlı kalacaktır.

Veya yetenekleri mücadelenin ihtiyaçlarını karşılamakta güçlü çeken bir parti örgütü düşünün. Yine işçi sınıfı örneğinden gidelim. Örgüt eski alışkanlıklarıyla sendikalarda debelenmekten bir türlü çıkamıyor olsun. Bu sıkışmayı ekonomik bilinci siyasal bilince doğru adım adım geliştirmek biçimindeki eski modeli yırtıp atan bir siyaset yüklemesiyle aşabilirsiniz ancak.

Birinde örgüt devrimci sınıf siyasetinin olanaklarını oluşturmak için öne çıkıyor; diğerinde siyaset örgütü devrimcileştiriyor.

2013-2016 tasfiyesinden sonra bu eşitsizliğin kendisini reddetmemiz gerekiyordu. Örgüt gövdesiyle ve yetenekleriyle bir bütün olarak gelişmezse, devrimci siyaset boş salona nutuk atmaya döner. Tersinden, siyaset cesur ve atak değilse, örgütün büyümesi, yetkinleşmesi herhangi bir sorunu çözmez.

Solculuğun hem pratik, örgütsel etki alanı daraldı, hem de ortaya ağır bir politik yorgunluk çıktı. Solun sayısız kesimi kolay, kısa yol aramaya koyuldu. Militan devrimci ruh halinin parlamentarizme veya milliyetçiliğe sıkıştığını gördük. Örgütü büyütmeden politik yorgunluğu atamazsınız. Politik hedefleri yükseltmezseniz örgüt büyümez. İki el ele gelişecek. Tek yönlü ilerleme "eksik" kalmaz; imkânsızdır!

Bu denkliği hedefledik ve son birkaç ayda kurduk da... Komünist Parti liberal ve milliyetçi tasfiye operasyonlarına sınıf siyaseti ve sosyalist devrim programına yaslanarak direnmeye çalıştı. Ne zaman ki bu direniş örgütlü bir mücadele formuna kavuştu; o zaman Komünist Parti sahaya geri döndü.

Tüketilmemiş ya da yeterince tüketilmediği için de sağlıklı bir sonuca varılamamış olan bir tartışma da Haziran Direnişinin Türkiye toplumdaki siyasi alışkanlıklarda ne tür değişimlere yol açtığı oldu. Sol bunu tartıştı ya da tartışır gibi yaptı, ancak vardığı sonuçların pek de sağlıklı olduğu söylenemez. Kendiliğindenciliğin güzellenmesi, örgütün "önemsizleştirilmesi" ve "büyük siyaset" lafları eşliğinde çeşitli birliktelikler denendi, deniyor. Haziran'ın üzerinden 3 yıl geçtikten, bunca badire atlatıldıktan sonra verili duruma bakınca, özellikle 7 Haziran sürecinde bu tezlere karşı

adeta tek başına mücadele eden Komünist Parti haklı mı çıktı?

10 değil 100 milyon kişi de sokağa çıksa, siyasal program boşluğu dolmaz. Anti-leninist bir motto var; komünistler gerçek hayattan, gündelik sınıf mücadelesinden öğrenmiş. Bizim sınıfsız toplum ütopyasının dışında önsel bir programımız olmamalıymış. Bu tezin sahipleri samimiyseler, aynı zamanda şaşkınlar. Kitlelerin çoğalmasa yönlendiriciliğin, önderliğin, örgütlü gücün önemini artırır yalnızca. Yorgun sol, örgütlü siyaset yükümlülüğünden azade kılıncağını zannetti. Parklara koştu! Şaşkın, yönsüz, programsız. Doğrultunun, programın, politik bir özne olmanın değersiz sayıldığı yerde halkın parkları terk edip solcuları kendi kendileriyle konuşur halde bırakmasına neden şaşırılır ki?

Kimilerine bakılırsa kendiliğinden kitle hareketi o denli "her şeye kadir" ki, orada yalnızca devrimci fikir ve pratiklere yaşam hakkı kalmıştı. Liberaler tutunamazdı. Milliyetçileri hareket kusardı. Hiç de öyle olmadı. Gezi ruhu, önce Sarıgül ve Mansur Yavaş'a, sonra HDP'ye yar edilmek istendi.

Açıkçası biz haklı çıktık! Gezi'nin en sıcak günlerinde barikatın bayrağında ne yazacağına önemine dikkat çektik. Yorulmadan uyardık. Laik bir halk hareketinin dayanışma etiketi altında bile olsa iftar sofrasına oturtulmaya çalışılmasına hiç prim vermedik.

Haklı çıktık, ama işaret ettiğimiz tehlikeler gerçekleşti. Üstelik yanında "cezası" ile birlikte. Kendiliğinden hareketi politik bir program ve örgütlenmeye, partiye taçlandıramazsanız, mevcut örgütler de tasfiye basıncının altına girer. Solun tamamı bunu yaşadı. TKP dahil.

Komünist Parti'nin avantajı ve başarısı bu dalgayı atlatması, kendini yeniden kurması ve bir momentten itibaren güçlü bir örgütlenme ve yaygınlaşma dinamiğini üretmesi oldu.

Buradan hareketle sormak istiyorum: Türkiye solundaki dağınıklığa rağmen, 1 Mayıs'ta TKP tarihi açısından mütevazı sayılabilecek bir kitleyi, ancak yine de Türkiye solunun ortalamasını çok aşan ve umut veren bir fotoğrafla vermeyi başardınız. Hemen öncesindeki 17 Nisan buluşmasının da hayli başarılı geçtiğini düşününce Komünist Parti'de işler yolunda mı?

Memleket bu haldeyken solda işlerin yolunda gitmesi saçma görünebilir ve bir açıdan saçmadır da gerçekten. Ama bir noktayı unutmamalıyım; belli başlı çelişkileri, çatışmaları kontrol altına almış veya bastırmış ülkelerde de solun işleri yolunda gitmiyor. Ve o örneklerde bağlantı çok doğrudan. Kapitalizmin yarattığı sorunlarla pratikte birlikte yaşanabiliyor ve sola ihtiyaç kalmıyor.

Elbette dönemselsel bir olgudan söz ediyorum.

Bizdeyse yanardağ patlamaları veya onun habercileri sürekli.

Devrimci siyaset bu altüst oluşa

büyüme kanalı olarak bakmayacak da ne yapacak?

Türkiye solu dağınık olmanın ötesinde tasfiye oldu. Bizi de aynı katarı eklemek yönünde büyük bir baskı yaşadık. Bu darbeyi atlattığımız andaysa önünüz açıktır. Kılıçdaroğlu'nun Davutoğlu'na hakkını helal ettiği, Demirtaş'ın hangi camide cumasını kılacağına haber sayıldığı, Perinçek ile Doğan medyanın Erdoğan'ı kesildiği, Cumhuriyet gazetesinin liberalizmin kalesi haline geldiği bir ülkede devrimci siyasetin önü sanıldığından çok daha açıktır.

Biz bu kulvara girdik ve ilerliyoruz. Geçen yıl ilk seçimde bizi terk edenler beş buçuk ay sonra geri döndü. Seçimin arifesinde yaptığımız salon toplantısını, bunu izleyen beş buçuk ayda ikiye katladık. 1 Mayıs'ta onu da aştık.

Ama bu verilere sol içi karşılaştırma açısından bakmanın manası yok. Biz yüzümüzü egemen düzene çevirdik, onunla kavga veriyoruz. Komünist Parti'yi diğer sol hareketlerle karşılaştırıyoruz.

Siz Erdoğan'a bakınca ne görüyorsunuz: Önüne çıkamayan ezen, hiçbir rakip tanımayan, adeta dünyayı karşısına almasına rağmen iktidarını korumaya devam eden bir otokrat mı, yoksa güçlendikçe zayıflayan, altı boşalan, kendi sonuna doğru yaklaşan bir çılgın mı?

SoL portala köşe yazısı için düşündüğüm konuyu Boyun Eğme'ye kapı tırmam. Ama portal daha önce çıkacak nasılsa...

Şaka bir yana, iki temel nokta var.

Bir: Erdoğan kadro ve müttefik kaybediyor sürekli. Kadroların yerine gelenler AKP'yi bir siyasi hareket, iktidar partisi olmaktan çıkarıyorlar. Yok öyle bir kaynak! Müttefiklerin yeriniyse Perinçek ve Aydın Doğan dolduramaz. Yani birtakım hesaplaşmaların Erdoğan'ı güçlendirdiğine hiç ama hiç inanmıyorum. Tersine politika alanı daralıyor.

İki: Diyelim ki, bu söylediğim doğru değil ve İslamcı faşizm heyula gibi tepemize çoküyor. Hal buysa buradan çıkartılacak olan politik strateji "birleşik cephe"den başka bir şey olamaz. Kim olursan ol, AKP'ye karşı birleş! Böyle bir yaklaşımın en ufak bir karşılığı yok ki! Çünkü zaten Erdoğan temizlenemeyecek bir kire düzenin bütün aktörlerini ve resmi muhaliflerini ortak etti. Bu nedenle kopamazlar. Ve çünkü düzen içi herhangi bir çare objektif olarak mevcut değil.

Biz zayıflayan, istediklerini yapamayan, kurmak istediği rejimi kuramayan AKP diktatörlüğünün karşısına sosyalizm alternatifini çıkartıyoruz.

Peki madem ikincisi, kim durduracak Erdoğan'ı? Gittikçe gericileşen, sokaklarında cihatçıların cirit attığı, bombaların patladığı bir Türkiye söz konusu olan, Erdoğan'ın yenilebileceği ya da bir gün düşeceği fikrini taşıyan çok sayıda insan olsa da, bunun

“**TÜRKİYE HER AN YENİ PATLAMALARA GEBE. BU PATLAMALAR 2013 YAZINDA OLDUĞU GİBİ HALK HAREKETİ NİTELİĞİNDE DE OLABİLİR PEKÂLA. ÖRGÜTLÜ BİR HALKI HİÇBİR KUVVET YENEMEZ NE KADAR DOĞRUYSA ÖRGÜTSÜZ BİR HALK YENİLMEME MAHKÜMDÜR DA O KADAR DOĞRUDUR!**”

için iş kolları sıvamaya gelince orada bir tutukluk olduğu anlaşılıyor. Daha birkaç yıl önce milyonların meydanları doldurduğunu düşünürsek, bu tıkanma nasıl aşılabılır sizce?

Başta döndük... Demek ki sona da yaklaştık...

Yanıt örgütlü sınıf siyaseti.

Türkiye her an yeni patlamalara gebe. Bu patlamalar 2013 yazında olduğu gibi halk hareketi niteliğinde de olabilir pekâlâ. Ama açık söyleyeyim, daha doğrusu ta o zaman söylediklerimizi tekrar edeyim. Örgütlü bir halkı hiçbir kuvvet yenemez ne kadar doğrusa örgütsüz bir halk yenilmeye mahkumdur da o kadar doğrudur! Örgütsüzlüğün tekrarı olacaktır hiç olmasın o patlama.

Tasfiye edilen ve kendisi tasfiyeciler olan sol, örgütlü siyaseti gereksizleştirerek fanteziler peşinde. Ama öyle bir hayat yok. Kolaycı projeler Mecliste de alanlarda da tükendi. HDP'nin veya CHP'nin omzuna tırmanıp Meclis'ten büyük siyaset yapmayı yaratıcı açılım zannedenler çıktı geçen yıl. Bu arkadaşlar, Komünist Parti'nin ilkelerle kurduğu baskıya o sıra çok kızdılar. Tabii içten içe kızdılar. Şimdi bize teşekkür etmeliler. Meclis koskoca bir hiçtir çünkü. Hiçliğin içine düşmelerine izin vermediğimiz için bize teşekkür borçlular.

Alanda da bitti bu kolaycılık. Örgütlü siyasete emek vermeyelim, ama parlak bir fikir, cazip bir eylem, iyi bir repertuar, ünlü isimler, ünlü sanatçılar... Bunlara yaslanıp kitlelere doğru sıçrayalım. Tasfiye edilen ve kendisi tasfiyeciler olan Türkiye solu bu tür cinlikleri strateji sanıyor.

Ama bunları geçelim. Türkiye'de inanılmaz bir enerji birikiyor ve 2013'te olduğu gibi bu birikmenin merkezinde laiklik meselesi, dinci gericiliğe tepki var. Bir kere bunu anlamak lazım. "Ama Aleviler" Aleviler bir mezhep olarak değil, dinci gericiliğe karşı duruşun toplumsal kaynaklarından biri olarak çok değerli. "Ama Kürtler" Kürt yoksulları bunca yıllık asimilasyon ve devlet terörüne bir de İslamcı gömlek eklenmesine isyan ederlerse önemli olurlar. Bu yoldan çok önemli olurlar; ABD'yi göreve çağırın bir önderliğin arkasındaysa değersizleşirler. Örnekleri çoğaltmayalım...

İkincisi, meselenin düğümlendiği başlığı anlayanlar buraya odaklanmalılar. Odaklanmalı ve emek vermeli. Cin fikir yok, maymuncuk işe yaramaz. Emek dediğin, Parti'dir.

Üç: Herhangi bir parti değil. Herhangi bir laiklik de değil. Dinci gericilik 21. yüzyıl Türkiye'sinde sermaye diktatörlüğünün bir enstrümanı olabileceği, onun işine yaradığı için gündemde. Yani laiklik sınıfsal bir konu. Laiklik mücadelesini emekçi merceğinden vereceğiz. İşçi sınıfına mal edeceğiz, işçi sınıfı adına gündeme taşıyacağız.

Çok tehlikeli ve bir o kadar umutlu günlere girdik. Eklemeliyim; Partimiz olmasaydı ve son dönemde güçleniyor olmasaydı, yine umudu aramaktan vazgeçmezdik. Ama şimdi umudu aramıyor, örgütlüyoruz.

FABIAN ESCALANTE'YLE "DEVİRİMİN KORUNMASI" ÜZERİNE -2

Küba Devrimi'nin görünmeyen savaşı

GEÇTİĞİMİZ HAFTA İLK BÖLÜMÜNÜ YAYINLADIĞIMIZ VE 18 KÜBALI DEVRİMCİNİN KARŞI-İSTİHBARAT EĞİTİMİ ALMAYA SOVYETLERE GÖNDERİLMESİNİN ANLATILDIĞI NOKTADA KALAN RÖPORTAJIN 2. VE SON KISMINI BOYUN EĞME OKURLARI İLE PAYLAŞIYORUZ.

Küba Devrimi'nin pek bilinmeyen yanlarından biri de, bin dereden su getirilip üzerinin örtülmeye çalışıldığı fakat devrimci kadroların kılı kırk yaran araştırmaları, inatla peşine düşmeleri sayesinde bir bir ortaya çıkartılan, çoğu mide bulandıran, kimi de tüyleri diken diken eden, "Artık bu kadarı da olmaz!" diye isyan ettiren ABD tekellerinin mafya destekli gizli servis komplolarıdır. Bunların çok büyük bir bölümü, devrimi durduracağı "tespiti"yle doğrudan devrimin lider kadrosuna ve Fidel Castro'nun şahsına yönelik suikast girişimleridir.

Mart ayı başında Türkçe çevirisi de çıkan

"Fidel Castro'yu Öldürmenin 634 yolu: Executive Action" adlı kitabın yazarı Fabián Escalante'yle Havana'da görüşüyoruz. Escalante, son derece mütevazı bir kişi. Devrim önderlerinin yaşamlarından sorumlu olmak gibi bir yükü 36 yıl omuzlarında taşıyan sanki o değilmişçesine anlatıyor yaşadıklarını.

Oldukça nazik günlerde bir de gizli servis eğitimi için Sovyetler'e gönderildiniz... Ne kadar sürdü bu eğitim?

Altı ay.

Yalnızca altı ay mı? Bu iş için üniversiteye gönderiyorlar başka yerlerde... Yalnızca altı ay yeterli oldu mu peki? Bir de, dil sorunu yaşamadınız mı eğitim sırasında? Eğitim İspanyolca mı verildi?

Başka türlü olamazdı ki, yani süre olarak. Buna göre programlanmış özel bir uzmanlık okulunda eğitim aldık. Neyse ki eğitim İspanyolca verildi. Öğretmenlerin bazıları İspanyolca biliyorlardı. Bilmeyenler için de tercümanlar devreye giriyordu. Zaten o yıllarda Sovyetler de hemen hemen her alanda oldukça üstündü. Pek sıkıntı çekmedik anlayacağınız.

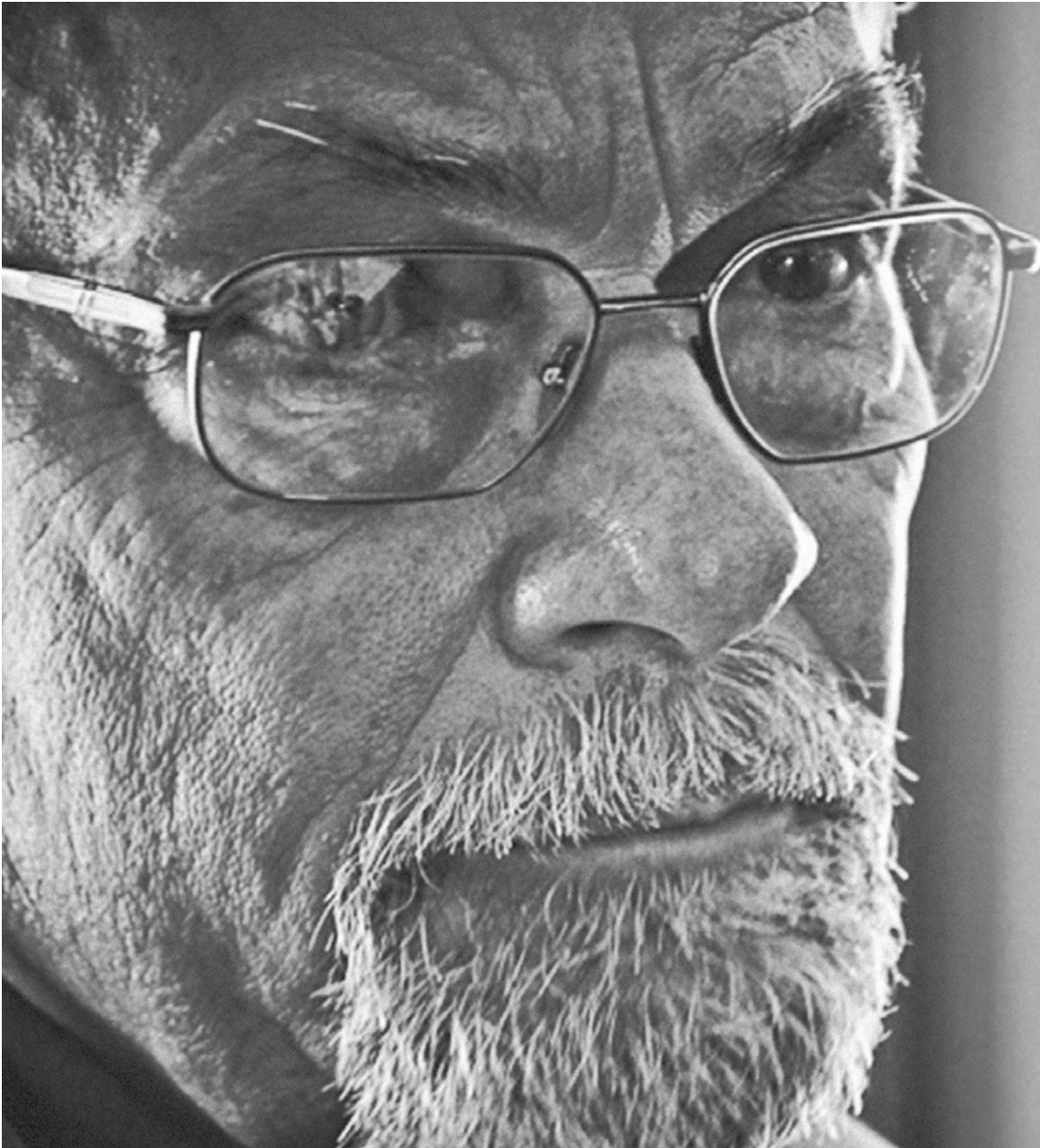
İstihbarat dediğimiz şey tamamen bizim uyanıklığımıza, yaratıcılığımıza kalmıştı. Elde hiç birşey yoktu ki. Gizli servis nedir, karşı-istihbarat nasıl yapılır, teknikleri nelerdir? Hiçbir birikimimiz yoktu o zamanlar.

Kitabınızda da az çok bu, "yaratıcı acemilik" döneminden bahsediyorsunuz zaten. Fakat böylesine koşullarda dünyanın en donanımlı istihbarat örgütlerinden biri olan CIA'nın oyunlarını bozmanız olağanüstü bir başarı. Benim merak ettiğim, düşmanın kullandığı gelişmiş teknolojiyle nasıl başa çıktınız? Kullandıkları silahların çoğunu herhalde hayatınızda ilk kez görüyordunuz. Bu karmaşık araçlar sizi hiç çaresizliğe düşürmüyor muydu?

Elbette, tabiri caizse, "su kaynaklığımız" zamanlar olmadı değil. Ancak bu günleri çabuk atlattık. O ilk saldırıların ardından elde ettiğimiz alet edevatı bir iki yıl içerisinde bu kez biz onlara karşı kullanmaya başladık...

Operasyonlar sırasında pek çok isim, örgüt vs. belirlemiştiniz. Bunların bir bölümünden kitabınızda da söz ediyorsunuz. Benim dikkatimi çeken, Fidel'e karşı girişilen komplolara adı karışan, ele geçirdiğiniz bu adlarla, Kennedy suikastına adı karışmış olan kişi ve örgütlerin bağlantılı olduğunu ortaya çıkarmış olmanız. ABD Senatosu'nda kurulan Select Komitesi de sanırım 1970'lerde sizin bilginize başvurmuştu...

Select Komitesi; 1976'da. Aslında bu konunun araştırılması için farklı zamanlarda üç ayrı komisyon oluşturmuşlardı.

ABD Senatosu'nda Church Komitesi, Rockfeller Komitesi ve bir de Temsilciler Meclisi'nde oluşturulan Select Komitesi...

Select Komitesi sizi davet mi etmişti? Yoksa ben mi yanlış biliyorum...

Hayır, hayır yanlış. Ben o sırada Küba gizli servisinin başındaydım. Böyle bir davet zaten olamazdı. Ama şöyle oldu: Select Komitesi'nin Küba Devleti'nden resmen istemiş olduğu adları ve belgeleri ben hazırlayıp onlara gönderdim. Yani, Küba Devleti olarak. Kişi veya gizli servis başkanı olarak değil... İstenen raporlar benim bürom tarafından yazıldı.

Bugüne gelelim. ABD, CIA halen Küba politikasında bir değişiklik yapmış değil. Tek değişen yöntemleri. Ancak Devrim liderlerine yönelik doğrudan suikast planlarını herhalde artık askıya almış durumdadır. En azından bir süredir böyle bir komplo peşinde değiller. Bu doğru mu?

Hiç kuşkusuz ki şu anda ABD Elçiliği'ne yeniden dönüşmüş olan, sizin de bildiğiniz eski elçilik yani, ABD Çıkarları Ofisi'nde bir CIA-COST birimi harıl harıl çalışıyor.

COST, ne oluyor?

Bu, CIA'nın "istasyon" adı verilen bir üst şube örgütlenmesi. İngilizce açılımı, "Chief of Station" oluyor...

Peki yani şimdi bile eğer fırsatını yakalarlarsa sizce Fidel'i öldürmeye teşebbüs ederler mi?

Hayır, buna ihtimal vermem. Gerçi, emekli olalı 20 yıl oldu. Bugün ne düşündükleri konusunda bir yorum yapacak durumda değilim. Ama dediğim gibi, bunu düşünmeleri için artık bir neden göremiyorum. O zamanlar durum farklıydı.

Yani artık liderleri öldürme takıntısından kurtuldular. Çünkü bu iş bir ara gerçeklikten kopmuş, iyiden inada dönmüştü. Ama halen rejim aleyhinde çalışmayı sürdürüyorlar ve bu yüzden de tehdit oluşturmaktalar.

Evet, tabii ki. Buna hiç kuşku yok. CIA'nın şu an dünya yüzünde yürütmekte olduğu faaliyetlerin benim zamanımdakileri 500 kat geçtiğinden emin olabilirsiniz.

Kitabınızda, Kübalı çocukların Devrim'in ilk yıllarında ABD'ye kaçırılmasıyla ilgili dehşet verici bir diğer olaydan bahsediyorsunuz. Bu nasıl örgütlendi?

Bir kere bunun başını çeken bizzat, Küba Katolik Kilisesi. Tabii Küba burjuvazisi, oligarşi de büyük destek verdi bu operasyona. Öte yandan CIA, yani ABD hükümeti, başından beri bunun örgütleyicisiydi. Olay şu şekilde gelişti: Önce Küba Devrimci Hükümeti adına sahte bildiriler basıp halka dağıttılar. Bildirilerde bundan böyle çocukların ana baba vesayetinden alınarak tamamen

devletin vesayetine verileceğine dair yeni bir kanun çıktığı yalanı yazılıydı. Ayrıca kiliselerin de vaftiz işlemleri yasaklanacaktı, bu bildiriye göre. Tabii tahmin edileceği gibi aileler büyük bir paniğe kapıldılar. 14 binden fazla çocuk bu yalanla ABD'ye kaçırıldı. Nasıl mı? Şunu göz önüne alın: Olay 1960'da tezgahlanıyor. O zaman ABD'yle henüz ilişkiler kopmamıştı. ABD'yle Küba arasındaki ulaşım, uçak seferleri normal bir şekilde sürmekteydi. Kilise, çocukları güya ABD'ye, eğitime, gezmeye, kampa vs. diye uçaklara doldurup doldurup götürmeye başladı. Görünürde anormal bir durum yoktu. Doğrusunu isterseniz biz de biraz geç uyandık duruma, yani kilisenin böyle birşey yapacağı kimin aklına gelir ki? Zaten aileler de kendi rızalarıyla çocuklarını kiliseye teslim ediyorlardı. Ne diyebilirsiniz? Gerçek şu ki, zaten Kübalıların ruhuna işlemiş o klasik antikomünist propaganda yoğun bir biçimde devreye sokulmuştu. Yani mülkiyet elden gidiyor, çocuklara da devlet el koyacak şekilde. Tabii bir de o sahte broşür ortalıkta dolaşmaya başlayınca insanlar müthiş tedirgin oldular, özellikle de küçük burjuvalar, orta sınıflar böylesine bir yalana inanmaya dünden hazır ve hiç olmazsa çocukları kurtarmak(!) için kilisenin yalanına teslim oldular. Çocuklarının ABD'ye kaçırılmasına göz yumdular. 14 bin çocuk! Düşünebiliyor musunuz? Zaten Küba'nın nüfusu neydi ki o yıllarda? Oranlarsanız oldukça ciddi bir rakam olduğunu görürsünüz. Küba açısından yıkıcı bir olaydır. CIA, bu işi oldukça dikkatli ve profesyonelce yönetti. Doğrusu Katolik Kilisesi de üzerine düşeni hakkıyla(!) yerine getirdi. Müthiş bir ideolojik kampanyayla da CIA, bu işin üstünü örtmeyi başardı. Aileler komünizmden kurtarıyoruz diye kendi öz çocuklarını bilmeden sonsuzluğa teslim ettiler.

Bu çocuklar bir daha geri dönmedi mi?

Hayır. Orada kaldılar. Daha doğrusu, "kaybedildiler!" Yani, bunların ana babaları daha sonra çeşitli yollardan ABD'ye gitmelerine rağmen çocuklarının izini bulamadılar. Çünkü çocukları orada karşılayan ABD Katolik Kilisesi onları farklı farklı eyaletlere, kentlere, kasabalara koskoca ülkenin dört bir yanına dağıtmıştı ve üstelik de tümünün kimliklerini değiştirmişti. 14 bin Kübalı çocuk CIA ve Kilise'nin işbirliğiyle bu şekilde kaybedildi.

Çalışmanız sırasında bu işleri çeviren CIA ve ABD Mafyası'nın bizzat ABD iş çevrelerince maddi olarak desteklendiğine dair somut veriler elde ettiniz mi?

Evet. Bu bilgiler, belgeler "çok gizli" kaydıyla devletin arşivlerinde duruyor...

Bu söylediğinizin gizlilik süresi

halen devam ediyor mu?

Bu bilgilere artık internetten ulaşılabilir. Artık hiçbir gizli değil. Yani "çok gizli", bunların sadece tasnif edilmiş halidir, yoksa artık gizliliği falan kalmadı. "National Security Archives" şeklinde arayacaksınız. Yöneticisinin adı, Peter Kornbluh. İnternette onun web sayfasına girdiğinizde de kolaylıkla görebilirsiniz. Aynı şekilde, internette "Church Komisyonu Raporu"na da ulaşmak mümkün. Aynı bilgiler orada da var. Bu raporda özellikle Fidel Castro'ya karşı düzenlenen 8 suikast girişimi bütün detaylarıyla mevcut. Nasıl organize edildi, kimler tarafından finanse edildi, nasıl yürütüldü, kimler rol aldı vs. her şey orada, bizzat CIA tutanaklarından okuyabilirsiniz.

Peki finanse eden büyük tekellerin adlarını açıkça yazmışlar mı?

Evet, elbette. Bunlardan biri, ITT örneğin. Şunu unutmayın ki Devrim öncesinde Küba'nın ulusal varlığının hemen hemen yüzde 90'ı yabancıların malıydı. Yalnızca ABD firmaları değil. Çok çarpıcı bir örnek vereyim: Havana'daki gaz şirketi ve toplu taşıma şirketinin sahibi, aynı zamanda bir ABD vatandaşı olan, Brezilya'nın Küba büyükelçisiydi. Devrim, tüm bu mülkiyet ilişkilerini alt üst etti. Dolayısıyla da bunlar, eski mallarına kavuşmak için devrimci hükümete karşı girişilen bütün eylemlere maddi destek verdiler. Mafyanın bu işlere bulaşmasının nedeni de aynı. Küba'daki tüm işlerini kaybetmişlerdi; kumar, kaçakçılık, fuhuş... Bu yüzden de yalnızca maddi destek vermekle kalmayıp katillerini de karşıdevrimci girişimlerin hizmetine verdiler. Bunu detaylarıyla yazan bir kitap var; İngilizcesi de bulunuyor. Adı, "The Mafia in Havana: A Caribbean Mob Story". Yazarı bir Kübalı, Enrique Cirules. Bu çıkar ilişkilerini mükemmel bir şekilde açıklıyor. Ben de zaten gizliliği kalkan, internette ulaşılabilen verileri yazıyorum. Yani aslında kimsenin bilmediği gizli saklı şeyler değil bunlar. Ancak ilgi az...

Özetleyecek olursak, bu olanlara CIA ya da ABD hükümeti içerisinde görevli üç beş manyağın delilikleri olarak bakmak yerine tüm bunların emperyalizm tarafın oldukça detaylı planlanmış bir saldırının parçaları olduğunu söyleyebilir miyiz?

Kesinlikle! Zaten o yüzden yazarken de, bunlar Kübalıların uydurması demesinler diye onların kendi arşivlerini, araştırma raporlarını hep esas aldım. Yazdığım her şey belgeli ve bizzat düşmanın kendi belgeleri. Küba Gizli Servisi olarak kendi topladığımız bilgiler belgeler aslında bunların kat be kat fazlası, ama ben yalnızca onların ulaşabildikleri ya da zaten bilip de artık kimseden saklayamaz hale geldikleri bilgileri yayımlamakla yetiniyorum, ki bunlar bile -sizin de gördüğünüz gibi- yeterince dehşet verici...

■ Söyleşi: Celil Denктаş

Lübnan Komünist Partisi 11. Kongresi'nin ardından **Gelenekçilik - yenilikçilik ikilemi**

KOMÜNİST PARTİLER, KRİZİN YARATTIĞI SİYASİ ATILIM FIRSATLARINI ÖRGÜTSEL ZAYIFLIKLARI NEDENİYLE DEĞERLENDİREMEMEKTEN ŞİKÂyetÇİLER. FAKAT ARAP BAHARI YANILSAMASINDA OLDUĞU GİBİ BUNUN BİR DEVRİM SÜRECİNDE TRENİ KAÇIRMAK GİBİ GÖRÜLMESİ, KURAMSAL TEMELLERİN SORGULANMASINA NEDEN OLABİLİYOR.

Dünya komünist hareketi emperyalizm krizler yaşarken nasıl etkili hale gelebileceğinin arayışları içerisinde. Okyanus aşırı emperyalist güçlerin müdahalesi, bölgesel emperyalist yönelimli aktörlerin ayak oyunları, ülke burjuvazilerinin bu iki eğilim arasındaki dansı, komünistlerin, eğer sağlam bir kuramsal temeli yoksa, güncel pozisyonlar üzerinden pusulayı şaşırmasına sebep olabilecek değişkenlikte.

Komünistler genel olarak krizlerin ortaya çıkardığı olanaklar karşısında etkisizliklerini aşmaya çalışıyorlar. Ne var ki bu arayış tarihsel birikimlerini sorgulamaya, yenilikçilik/gelenekçilik ikilemi içerisinde hareket etmeye dönüşünce, gelenekçilik ile etkisizliğin özdeşleştiği, etkili hale gelmek adına yenilikçiliğin ideolojik savrulmalara yol açtığı sorunlarla karşılaşılıyor.

Arap coğrafyasının güçlü geleneksel partilerinden Lübnan Komünist Partisi (LKP) de benzer bir ikilemden geçiyor. Boyun Eğme dergisinin 24. sayısında Genel Sekreteri Khaled Hadadah ile yapılan röportajı yayınladığımız LKP, 22-24 Nisan tarihlerinde 11. Kongresini gerçekleştirdi. Mezhepçi/sekte sistemine karşı ciddi bir mücadele veren LKP, Kongre'de partiyi canlandırma ve toplumsallaştırma çabalarını gelenekçi statükoculuktan uzaklaşma ve yenilikçi,

özgürlükçü bir çizgiye yönelim olarak tarif ediyor.

GELENEKÇİLİK

Arap komünist partileri, 2. Dünya Savaşı'nı takip eden dönemde Sovyetik tutumları nedeniyle çokça eleştirildiler. Bu eleştirilerin bir bölümü, Sovyetler Birliği'nin bölge politikalarındaki stratejik değişikliklerine göre yön belirlerken ulusal kurtuluş hareketlerinin doğduğu devrimci fırsatları kaçırılmalarıyla ilgiliydi. Fakat eleştirilerin esas kaynağı, Sovyetler Birliği'ne karşı Soğuk Savaş politikalarından ileri geliyordu. LKP bu eleştirilere göğüs geren partilerden biri olarak biliniyor. Son on yılın emperyalist restorasyon döneminde de renkli devrimlerin yol açtığı liberal savrulmalara karşı kendisini korumuş bir parti.

Partinin önderlik ettiği cephenin gayri resmi yayın organı olan Jam-moul'da demokrasi kavramı üzerine geçtiğimiz aylar şu tartışma yapılıyordu: Lübnan'da demokrasi geleneğini önemsememiz nedeniyle Sovyetlerle aramızda bir mesafe olduğu düşünülüyor, oysaki bu demokrasinin yüzeysel bir algılanıştıydı. 1968 Prag'ında biz Sovyetler'den yana taraf olduk. Bugün kapitalizm bir avuç azınlığın çıkarına işliyor. Fakat komünistler demokrasiye karşı değildiler. Bize göre demokrasi zenginliklerin bölüşümü konusunda emekçilere söz

hakkıyla sosyalizme denk düşer.' (26 Kasım 2015)

Bir başka yazıda ise şunlar söyleniyordu:

"Doğru teoride' durmak, uygulanabilir olmayan, 'yapısal bir doğrucu dile' dönüşmektedir. Partinin etkisini artırmaya çalıştığı mücadele alanlarında 'inisiyatif kaybetmesine' sebep olmaktadır. Ülkedeki, bölgedeki ve dünyadaki siyasi değişimleri anlamakta 'siyasi pürütenlik' partiyi etkisiz kılmaktadır. Oysaki marksist diyalektik içinde aynı çatı altında farklılıklar tartışılabilir, uygulamada ise birlik olunur. Bu ilke, partiden uzaklaşanların partiye dönmelerini sağlar.' (30 Aralık 2015)

YENİLİKÇİLİK

Komünist partiler, krizin yarattığı siyasi atılım fırsatlarını örgütsel zayıflıkları nedeniyle değerlendirememekten şikâyetçiler. Fakat Arap Baharı yanılması gibi bunun bir devrim sürecinde treni kaçırmak gibi görülmesi, kuramsal temellerin sorgulanmasına neden olabiliyor. Marksist-leninist kurandan devrimci bir strateji üretmek yerine kuramı esneterek siyasi etkisizliği aşma çabası görülüyor. Tarihsel-politik duruşunu bugüne kadar bozmamış olan LKP, marksist kuramı yerelliğe özgü bir yaklaşım çerçevesinde gözden geçiriyor.

Nisan sonunda gerçekleşen 11. Kongre'den yapılan çıkarsamalar bu eğilime işaret ediyor. Kongrenin partinin yenilenmesi olarak yansıttığı dönüşüm şöyle sıralanıyor: Parti geleneksellikten uzaklaşmalı, statükoya teslim olmamalı. Parti kendi içinde düşünce özgürlüğüne izin vermeli, geçmişte 'sapma' denilen damgalamalardan kurtulmalı, içeride ve dışarıda çoğulculuk sağlamalı.

Partinin yeni seçilen genel sekreteri Hanna Gharib'in Lübnan'da yoksul bir emekçi aileden gelen öğretmenler sendikasının lideri olması, 11. Kongre'de partinin yenilenmesine sınıfsal bir boyut da katmış bulunuyor. Kongre'yi takip eden 1 Mayıs'ta partinin canlı bir şekilde sokağa çıkması, partinin sınıf içinde etkisinin artacağına göstergesi olarak da değerlendirilebilir. Öte yandan "işçi olmayan" farklı halk kesimlerini partinin kapsamına yönelik yapılan vurgular, bu umut vadedilen yönelimi bulanıklaştırıyor.

■ Ali Somel

Panama belgeleri ve ABD seçimleri

SOROS DESTEKLİ İCIJ KONTROLÜNDE SIZDIRILAN PANAMA BELGELERİNİN BAŞLANGIÇTA RUSYA VE ÇİN BAŞTA OLMAK ÜZERE BELİRLİ ÜLKELERİ HEDEF ALMASI PLANLANIYORDU. SON SIZDIRMANIN İSE ABD VE İSRAİL İÇ POLİTİKASIYLA İLGİLİ OLDUĞU GÖRÜLÜYOR.

Panama belgelerinin bir bölümü daha yayımlandı. Yayımlanan bölümde ABD ve İsrail seçimlerine dair ilginç gerçekler ortaya çıktı. Belgelerde İsraili-ABD'li medya devi milyarder Haim Saban ve fon yöneticisi Donald Sussman'ın da adı geçiyor. Sussman ve Saban, Clinton'a verdikleri milyonlarca dolarlık seçim desteğiyle biliniyor. İsmi şimdiki kadar pek çok skandala karışmış olan Clinton'ın yanı sıra, belgeler İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'nun "beklenmedik" bir isimden yüklü miktarda seçim yardımı aldığını gösteriyor. Belgelere göre Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz, Netanyahu'nun seçilebilmesi için İsraili milyarder Teddy Sagi ve Suriyeli-İspanyol bir kişi aracılığıyla Netanyahu'ya 80 milyon dolar yardım sağlamış. Teddy Sagi'nin geçmişte finans suçları ve rüşvet sebebiyle İsrail'de hapse girdiği biliniyor.

CLINTON'U KİM DESTEKLİYOR?

Demokrat Parti'nin ABD başkanlık seçimleri için aday olacağı neredeyse kesinleşen Hillary Clinton'ın yardım aldığı Haim Saban, 5 Eylül 2004'te New York Times'a verdiği röportajda, siyasete ilgi duymaya başlamasının "ABD'nin İsrail'e verdiği desteğin azalmasıyla" gerçekleştiğini söylüyor. İsrail-Filistin meselesinin "kan dökülmeden" çözülemeyeceğini

söyleyen Saban, İsraililer ve Filistinliler arasında "bir tür iç savaş" yaşanacağını söylüyor.

Bill Clinton ve Hillary Clinton ile çok iyi ilişkileri olan Saban, 10 Mayıs 2010'da New Yorker'a verdiği röportajında da açık konuşuyor. ABD siyasetini etkilemek için 3 yöntem kullandığını söyleyen milyarder medya patronu, bunların "siyasi partilere yardım etmek, düşünce kuruluşları kurmak ve medyayı kontrol etmek" olduğunu belirtiyor.

Bill Clinton'a onmilyonlarca dolar bağış yapan Saban'ın, resmi rakamlara göre Hillary Clinton'a da 6 milyon doların üzerinde yardım yaptığı biliniyor. Ancak bu paraların aşamalı olarak verildiği görülüyor. teleSUR'un haberine göre 6 milyon doların 3 milyon doları, Clinton, Saim'e İsrail işgalini bitirmek ve İsrail'in insan haklarını sona erdirmek için düzenlenen boykotları durduracağını söyleyen bir mektup yazdıktan sonra veriliyor.

Hillary Clinton'ın diğer bir destekçisi olan Sussman ise, geçmişte pek çok yolsuzluğa karışmış bir isim. 2012 yılında Maine'de yaşanan yolsuzluk skandalının merkezinde olan Sussman'ın, birkaç başka isimle birlikte Maine valisi ve ABD Kongresi üyelerine finans suçlarının üstünü örtmeleri karşılığında 20 milyon doların üzerinde rüşvet verdiği ortaya

çıkıyordu. Clinton'a 7 milyon doların üzerinde bağış yapan Sussman'ın devlet içerisindeki bağlantılarının meyvesini aldığı görülüyor. Business Insider'a göre 2008 yılında ABD'nin büyük şirketleri kurtarma operasyonu sırasında American International Group'a verdiği paranın 200 milyon doları Sussman'ın kontrolündeki Paloma Partners'a veriliyor. Sussman'ın eşinin, çeşitli rüşvet olaylarına karışmış kişilerden aldığı bağışlarla Maine'den kongre üyesi seçildiği de görülüyor. Başkan seçilmesi durumunda vergi kaçakçılığını engelleyeceğini ve finans dünyasının kontrolünü azaltacağını söyleyen Clinton'ın, desteğini vergi kaçakçıları ve finans dünyasından alıyor olması ilginç.

BELGELERİN GÖSTERDİĞİ

George Soros destekli ICIJ kontrolünde sızdırılan Panama belgelerinin başlangıçta Rusya ve Çin başta olmak üzere belirli ülkeleri hedef alması planlanıyordu. Ancak bu ülkelerde istenen hedefe ulaşamadığı gibi, belgelerin yayımlanma şekli büyük tepki çekti. Belgelerin daha büyük bölümü yayımlandığındaysa ortaya çıkan, ABD siyasetinin çıkarlar etrafına örülen yolsuzluk ve lobicilik ağlarıyla kaplı olduğu oluyor.

■ Tulga Buğra Işık

BELGELERDE ADI GEÇEN İSRAİLLİ-ABD'Lİ MEDYA DEVİ MİLYARDER HAİM SABAN ABD SİYASETİNİ ETKİLEMEK İÇİN 3 YÖNTEM KULLANDIĞINI SÖYLÜYOR: SİYASİ PARTİLERE YARDIM ETMEK, DÜŞÜNCE KURULUŞLARINI FONLAMAK VE MEDYAYI KONTROL ETMEK.

Laiklik Nedir? Laikleşme Nasıl Gerçekleşti?

LAİKLİĞİ TARİHSEL BAĞLAMINDAN, ÜRETİM İLİŞKİLERİNDE YAŞANAN DÖNÜŞÜMDEN, YENİ VE MODERN SINIFLARIN ORTAYA ÇIKIŞINDAN, MONARKLARIN DİNLE OLAN İLİŞKİSİNDEN, AYDINLANMA VE İLERLEME DÜŞÜNCESİNDEN AYRI TARTIŞAMAYIZ. LAİKLEŞME TARİHSEL BİR MÜCADELEDİR: DEVLETİ VE KAMUSAL ALANI DİNİ KURALLAR MI DÜNYEVİ KURALLAR MI BELİRLEYECEK? LAİKLİĞİ TARTIŞIRKEN LAİKLEŞME SERÜVENİNİ DE BİLMEK GEREKİYOR.

Laiklik köken olarak din adamına ait olanın dışında, halka ait olan anlamında Latince laicus kavramından gelmektedir. Türkçe'ye Fransızca'dan geçmiştir. Sekülerizm ise Latince çağ ya da çağa ait olan saecularis kavramından türemiştir. İngilizce'de laiklik yerine bu kavram kullanılmaktadır. Latince'deki anlamıyla dine ait olan öncesiz ve sonsuz zaman anlayışının yerine sonlu yani dünyevi zaman anlayışını yansıtmaktadır. Türkçe karşılığı dünyevileşmedir. İki kavram sıklıkla birbirinin yerine kullanılsa da sekülerizm genel bir rasyonelleşme ve dünyevileşme sürecini ifade ederken laiklik yönetim aygıtının ve kurumların dinin etkisinden arındırılmasını anlatır. Türkiye'de laikliği kemalizm ile ilişkilendirip mesafeli duranlar tarafından sekülerizm kavramı tercih edilse de iki kavram arasındaki anlam ve etimolojik köken farkı, siyasal olarak büyük ölçüde önemsizdir.

DEVLET VE DİN

Laikleşme süreci Avrupa'da modern dönemin başlamasıyla paralel olarak ilerler. Modern dönemden kasıt kapitalist üretim ilişkilerinin geliştiği ve bu ilişkilere uygun üstyapısal dönüşümlerin yaşanmaya başladığı tarihsel dilimdir. Bu dönüşümlerden biri kapitalist pazarın ulusal çapta örgütlenmesi ile mutlak monarşilerin ortaya çıkmasıdır. Mutlak monarklar güçlerini ulusal pazar olarak örgütlenmiş coğrafyalara hükmetmekten alırken bir yandan da ulusal kapitalizmin içeride ve dışarıda yayılması için gereken siyasal ve hukuki düzenlemeleri yaparak kapitalizmin önünü açmışlardır. Ulusal monarşilerin ortaya çıkışı, feodal

Pieter Bruegel'in 1566 tarihli "Düğün Dansı" adlı tablosu o dönemde kilisenin tasvir etmediği danslı bir köy eğlencesini yansıttıyor

dönem Avrupası'nın parçalı yapısına tepeden hükmeden Katolik kilisesi ile uzun sürecek bir çatışma sürecinin başlaması anlamına da gelir. Bu mücadelenin önemli safhalarından biri olan Reformasyon, Katolik kilisesini sarsmış ve birçok yerde ulusal monarşilerin kendilerinin hükmedeceği ulusal kiliseler kurarak "evrensel kilise"den kopuşu sağ-

lamaları ile sonuçlanmıştır. Bu önemli adımı Avrupa'da mezhepler arası kanlı bir çatışma dönemi takip eder. Büyük kıyımlara sahne olan mezhep çatışmaları son bulurken her ulusal monarşinin inanç alanının düzenlenmesi konusunda kendi hakları olduğu kabul görür. Dolayısıyla başından itibaren devletin dinsel otoriteye müdahalesi ve onu kontrolü

"Özgürlükçü laiklik" olur mu?

Türkiye'deki tartışmalarda dile getirildiği haliyle "özgürlükçü laiklik," dinin devlet kontrolünden tamamen çıkarılmasını ve sivil toplumda özgür bırakılmasını tanımlar. Ancak bu yaklaşım iki nedenle büyük sorunlar taşımaktadır. Öncelikle laikleşmenin en önemli mevzilerinden biri, dinin devlet hayatının ötesinde toplumsal yapıdaki etkisinin mümkün olduğunca azaltılmasıdır. Yukarıda bir mücadele olarak tarif edilen ilişki gereği, seküler otorite ile dinsel otorite, alanlarını ayırarak barış içerisinde statik bir biçimde yan yana yaşamaz. Tersine, düz mantık bir varsayımdır. İkincisi, bu varsayım

sivil toplumu devletten tamamen yalıtık bir yapı olarak kurgular. Halbuki devlet sivil toplumdaki ilişkilerin içinden çıkar, politikaları ve uygulamaları ile bu ilişkileri şekillendirir. Üstelik toplumsal yaşamı ilgilendiren birçok konu devlet-sivil toplum ayrımı esas alınarak bir alana sıkıştırılmaz. Örneğin, dini eğitimin ilgili inanç mensuplarına verilmesi gibi, "özgürlükçü laiklik" anlayışı çerçevesinde dile getirilen bir talep, dini eğitim alacak çocukların ruh ve beden sağlığı konusunda devletin sorumlulukları olduğunu görmezden gelir. Bu tür örnekler çoğaltılabilir.

Laiklik konusunda ne okumalı?

Özgür Şen, *Türkiye’de Laiklik ve Sol*, Yazılama Yayınevi, 2014.
Mehmet Ali Ağaoğullar, Levent Köker, *Tanrı Devletinden Kral Devlete*, İmge Kitabevi Yayınları, 2013.
Terry Eagleton, *Tanrı’nın Ölümü ve Kültür*, Yordam Kitap, 2014.
Charles Taylor, *Seküler Çağ*, İş Bankası Yayınları, 2014.
Niyazi Berkes, *Türkiye’de Çağdaşlaşma*, Yapı Kredi Yayınları, 2012.

altına alma çabası laikleşme sürecinde büyük önem taşır.

KAPİTALİZMİN ETKİSİ

Kapitalistleşme sürecinin dinsel alana etkisi sadece dinin bir yapı kurumu olarak dönüşümünden ibaret değildir. Çünkü kilise feodal üretim ilişkileri içerisinde yer alan kurumlardan biridir. Diğer bir deyişle emek sömürüsünden pay alan ekonomik bir birimdir. Üstelik sömürüyü sömürülenleri avutarak sürdürme avantajına sahiptir. Bu durum sömürünün de büyük ölçüde rasyonelleştiği ve ekonomi dışı zorun artık ürüne el koymadaki rolünün en aza indirildiği kapitalistleşme ile birlikte değişmiştir.

Kapitalist üretim ilişkilerinin gelişimi yaklaşık olarak 13. yüzyıldan sonundan itibaren izlenebilir. Ancak bu üretim biçiminin egemen hale gelmesi için 16. yüzyıla kadar beklemek gerekir. Üretim biçiminin bu şekilde değiştiği Avrupa eşzamanlı olarak düşünsel alanda da yepyeni fikirlerle tanışmaktadır. Rönesans, Reform ve bilimsel devrimleri takiben 18. yüzyıla damgasını vuran Aydınlanma ile Avrupa düşünce geleneğini kökten sarsan yeni bir dönem açılmıştır. Farklı coğrafyalardan ve eğilimlerden aydınların katkıda bulunduğu Aydınlanma düşüncesinin anahtar kavramı “ilerleme”dir. İnsanın rasyonel bir varlık olarak sürekli daha iyi bir yaşam kurabileceği fikrine dayanır. Aydınlanma idealinin ve ilerleme fikrinin burjuvazi tarafından terk edilmesi, işçi sınıfı öncülüğünde alt sınıfların devrimci ayaklanmalar ile burjuva egemenliğine tehdit oluşturduğu 19. yüzyıl ortasından itibaren hız kazanır.

DENGE VE MÜCADELE

Tarihsel seyrini kısaca anlattığımız laikleşme, başlangıç aşamasında dinsel olan ile bir denge durumunu ifade ediyordu. Kamusal hayatta rasyonel kurallar ile düzenlenen bir alana karşılık dini kurullarla düzenlenen bir alan bulunuyor ve bu iki dünyanın birbirine karışmadan yan yana bulunabileceği varsayılıyordu. Aslında böyle bir denge durumu hiçbir zaman kalıcı bir nitelik taşımadı. Başlangıç aşamasında gözlemlenen birbirinden ayrı dünyalarda hüküm kurma hali, esasen bir çatışmayı ve mücadeleyi içeriyordu. Nitekim zamanla, yani laikleşmenin gerçek anlamda sağlanmasıyla birlikte, dünyevi olanın dinsel olana hükmettiği, onun alanını alabildiğine daralttığı yeni bir ilişki gelişti. Bu daraltmanın hedefi ise,

dinin kamusal hayattan sökülüp çıkarılarak bireysel hayatlara ait bir olguya dönüştürülmesi olarak ifade edilebilir. Diğer bir deyişle bu süreç, dinin sadece devletin dışına itilmesini değil aynı zamanda toplumsal hayatı düzenlemekten de büyük ölçüde çıkarılmasını içermektedir. Bu değişen ilişki, ulaşılmış bir hedefi ifade etmekten ziyade az ya da çok yoğunluklu ama sürekli bir mücadele olarak tarif edilebilir.

LAİKLİK VE ÖZGÜRLÜK

Laiklik, aynı zamanda bir insanileşme süreci olarak tarif edilebilir. Özgür emek kategorisinin ortaya çıkması ile birlikte emek gücünün sömürüsü, karşılıklı “rıza”ya ve sözleşme hukukuna dayandırılmıştır. Bu ilişkide emek gücüyle üretime katılan işçilerin kendi iradeleri ile rasyonel karar verdikleri varsayılır. Her ne kadar işçilerin hayatta kalmak için başka seçeneklerinin olmaması bu “özgür irade” varsayımını gölgelese de, sömürünün inanç ya da gelenekle örtülmediği bir durumda iradeyi koşullayan insanın kendi ihtiyaçlarıdır. Diğer bir deyişle, insan, karar verirken kutsaldan, geleneğin zorunluluklarından arınmıştır; özgürdür.

İnsanileşme, örneğin, Rönesans’ta sanatın ve dar anlamda kültürün merkezine insanın sıradan haliyle yerleşmesi anlamına gelir. “Sıradan hal”den kasıt, herhangi bir üst sınıfa ya da dini hiyerarşide bir makama sahip olmayan, bu anlamda ünvandan ve hiyerarşiden sıyrılmış “çıplak insan”ın sanatın ve edebiyatın konusu haline gelmesidir. Çıplak et ve kemik olarak insan, bu şekilde birbiriyle eşitlenir ve kutsanırken sanat dünyası da özgürleşir.

İnsan doğa güçleri ya da bir takım aşkın otoriteler karşısındaki çaresizliğini aklın yardımıyla üstünden atarken bu güç ve otoriteler karşısında özgürleşmektedir. İnsanileşme daha sonra siyasal yapının ve süreçlerin “sıradan insanların” kontrolüne geçmesinin önünü açan Fransız Devrimi ile siyasal bir veçhe kazanacaktır.

İşte bu nedenle hayatın her alanında insan aklının egemen kılınması anlamında laikleşme, aynı zamanda insanın özgürleşme sürecidir. Dolayısıyla özgürleşme laikliğe içseldir. Dinin sınırlandırıldığı, siyasal ve toplumsal hayattaki etkisinin daraltıldığı her durumda insan rasyonelitesinin sınırları genişler. Bu nedenle laikliğe “özgürlüğün” bir sıfat olarak eklenmesi gerekmez.

■ Cangül Örnek

Ulusları bölmeden özgürleşemeyeceğiz

Özgür Şen

Müzakere ile savaşı birlikte götürmeye çalışan Kürt ulusal hareketinden farklı siyasi mesajlar gelmesi bu sürecin doğal sonucu olarak görülebilir. Bir arada yaşamının koşulları üzerinde pazarlık yapan bir çizginin, ayrılığı masaya koymadan bu pazarlığı sürdürmesi imkânsızdır. Bu nedenle, Kürt hareketi için ayrılıkçı ya da birlikçi nitelmesini kullanmanın bir noktadan sonra anlamı yok. Bu hareket aynı zamanda her ikisi de çünkü...

Üstelik, birlikçilikleri samimi bulunmasa dahi nesnel olarak bu böyle. Bu süreçte ABD’yi veya başka güçleri masada meşru bir taraf olarak gördüğünü her fırsatta dile getiren bir hareketin, yalnızca bir arada yaşamının değil, ayrılığın uluslararası güç dengeleri bağlamında objektif koşulları üzerinde de akıl yürütmesi gerekir. Dahası, dört ayrı ülkeye dağılmış durumda yaşayan bir ulusun, bu ülkelerden nüfusça en kalabalık olarak bulunduğu Türkiye içinde de büyük metropollere yayılmış bir şekilde dağınık olması gerçeği, ayrılığın koşulları hakkında bir fikir verebilir.

Gerçekten kolay değil. Nesnellik, siyasi tercihler ne olursa olsun, hareketi birlikçiliğe zorlayabilir. Tıpkı ayrılıkçılığa zorlanabileceği gibi.

Kürt hareketi için ayrılık seçeneği masada duruyor ve bu zaman zaman açıkça ifade ediliyor. Bu talep ifade edildiğinde de kurulması planlanan Kürdistan’ın niteliği hakkında sorular yönelmek meşru hale geliyor.

Kürtler bir ülke kuracak tamam da, kuracakları ülke nasıl bir ülke olacak? Kimlerin ülkesi sorusuna verilen Kürtlerin ülkesi yanıtı, ya da nasıl bir ülke sorusuna verilecek demokratik bir ülke cevabı yeterli mi? Kürt ulusu sınıfsız, imtiyazsız, kaynaşmış bir kitle olarak görülüyorsa evet yeterli. Peki ama öyle mi?

Ulusal hareket, doğası gereği bu ülkede yaşayan tüm Kürtlerin ortak çıkarları olduğu varsayımından hareket ediyor. Ulusal kimlikleri yok sayılan, bu kimliklerinden dolayı ezilen ve baskı gören Kürtler için ulusal temelde böylesi bir ortak çıkar tanımlanabileceği iddiası, Kürt ulusunun içinde var olan farklı sınıfların çelişen çıkarlarının bir süreliğine yok sayılabileceği kabulüne dayanır. Zaman ve tarih durdurulur ve o kesitte örneğin Kürt patronuyla, Kürt emekçisinin veya yoksul köylüsünün bu ulusal baskıya aynı koşullarda maruz kaldığı varsayılır. Sonuç, Kürt işçileri ve yoksullarının haklarının, Kürt patronlarının çıkarları lehine dondurulması veya ertelenmesidir.

Kürt kimliğinin tanınacağı ve bu anlamda Kürtlerin özgürleşeceği ama Kürt emekçilerinin bu özgürlük içinde derin eşitsizliklere maruz kalmaya devam edeceği bir ülke, bir başlangıç ya da en azından bugünkünden daha iyi bir seçenek olarak görülebilir mi? Görülebilirdi tabii, şayet başka bir seçenek var olmasaydı...

Daha büyük bir çoğunluğun haklarını savunacak bir seçenek, Kürt patronlarının haklarının emekçilerin çıkarları doğrultusunda yok sayılması mümkünken, Kürt halkı neden daha azına razı olsun? Şayet mesele Kürtlerin özgürleşmesiyse, niye daha büyük bir kitlenin özgürleşebileceği ihtimalini görmezden geliyoruz?

Sınıfların varlığından yola çıkan yaklaşım hiçbir zaman ulusal kimlikleri yok saymaz. Tam tersine, bu kimliklerin özgürce yaşanması için sınıfsal bir tercihte bulunur ve sömürülen çoğunluktan yana tavır alır. Ulusal hareket kimliğin tanınması için birleştirmeye çalışırken, sınıfsal bakış açısı adlı adınca ulusu bölmeyi hedefler. Kürtlerin özgürce yaşamaları için, Kürtlerin patron ve emekçi şeklinde sınıflara bölünmesi şarttır.

Dahası bu bölünme işlemi Türkleri de kapsamak zorunda olduğu için, Türkler ve Kürtler aynı anda özgürleşecek ve ulusların aynı şekilde bölündüğü koşullarda Türklerin ve Kürtlerin bir arada yaşamasının da yolu açılacaktır.

